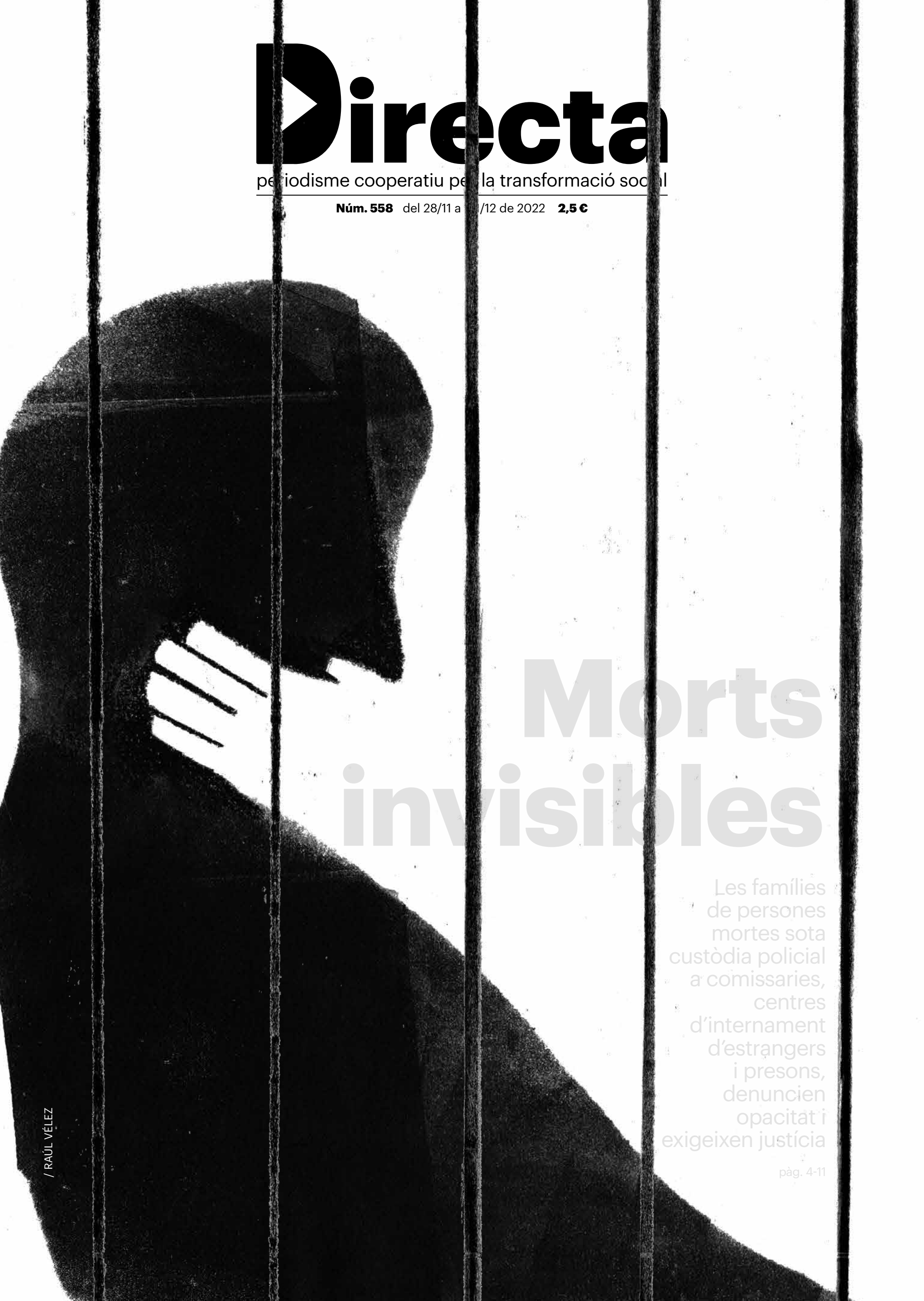

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 558 del 28/11 al 5/12 de 2022 2,5 €

Morts invisibles

Les famílies de persones mortes sota custòdia policial a comissaries, centres d'internament d'estrangers i presons, denuncien opacitat i exigeixen justícia

pàg. 4-11

Directa

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?**
A fons
Maties Lorente i Eloi Latorre
Miralls
Gemma Garcia i Giuseppe Savino | miralls@directa.cat
Impressions
Laia Alsina | opinio@directa.cat
Cruïlla
Guillem Martí i Tere Alberó | cruilla@directa.cat
Roda el món
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat
Expressions
Irene Selvaggi i Adrián Crespo | expressions@directa.cat
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
Correcció
Miriam Tijani | correccio@directa.cat
Edició
Maties Lorente i Eloi Latorre | edicio@directa.cat
Coordinació web
David Bou, Gemma Garcia i Jesús Rodríguez
Coordinació País Valencià
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat
Audiovisuals
Marta Pérez | audiovisuels@directa.cat
Administració i subscripcions
Jordi Vilaró | administracio@directa.cat
Coordinació de fotografia
Victor Serri | fotografia@directa.cat
Coordinació d'art
Pau Fabregat | disseny@directa.cat
Comunicació
Estel·la Marcos | directa@directa.cat
Difusió
Anna Celma | xarxes@directa.cat
Publicitat i distribució
Miriam Blázquez | publicitat@directa.cat
Gestió web
Talaïos Koop.

MITJANS COL-LABORADORS:
El Setembre, La Rella, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria i AralInfo

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: Raúl Vélez

La DIRECTA enguany hem rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del nostre pressupost.

SUMARI

Suplement 'Ciutats Vivibles'
Vuit pàgines per repensar les ciutats des d'una mirada feminista en col·laboració amb Entrepobles

A FONS

4-11

De la custòdia al silenci
El cas de Brian Rios, mort l'agost a la comissaria de la policia local de Rubí, és l'últim exemple més d'una tipologia que denuncia l'entorn de les persones que han perdut la vida en dependències policials, presons o CIE: desinformació i manca de voluntat d'investigar el cas. Per Jesús Rodríguez, Mathías Rodríguez i Vicent Almela. Il·lustració: Raúl Vela.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Zerocalcare
Victor Serri ha conversat amb el dibuixant italià, autor de comics com *Kobane calling* (2016) que recentment ha fet el salt a l'animació amb l'obra *Cortar por la linea de puntos*, una sèrie que parla sobre salut mental estrenada a Netflix el 2021. Fotos: Victor Serri.

IMPRESSIONS

16-18

Renovació necessària
El jovent, clau en la renovació independentista. Per Didac Amat, il·lustra Bernat Velo.

Batalla per l'espai públic
Amàlia Garcia i Fargas reclama lluitar per Barcelona. Il·lustra: gago_podenco.

CRUÏLLA

19-21

Guardianes de la biodiversitat
Roger Jiménez repassa diferents col·lectius, entitats i associacions que lluiten per la defensa d'espècies animals amenaçades i els territoris que habiten a diferents indrets dels Països Catalans i que esdevenen vitals per la conservació de la diversitat.

RODA EL MÓN

22-26

ESPECIAL COP27
Cop de repressió
La cimera pel clima de l'ONU a Egipte ha desencadenat una onada repressiva al país nordafricà, blindat durant la cimera. Per Marc Español.

Les petites illes-estat, ofegades
El deute, única sortida d'aquests països per fer front a l'emergència climàtica. Per Iolanda Fresnillo i Ilaria Crotti, membres d'Eurorad.

EXPRESSIONS

27-31

Literatura basca en català
El volum d'originals en euskera traduïts al català és exigü i amb moltes mancances. Per Gorka Bereziartua; il·lustracions: Eleptric.

Relat: Primer amor
Per Maria Llerena. Il·lustra: Olga Mollà.

Narrativa balcànica i cine libanès
Resenyes d'Aisha Sheck i Sergio D'Asensio.

INDIRECTA

32

Conversa amb Eloi Domínguez
Mariana Cantero entrevista el membre d'Eixample respira, una plataforma que lluita contra la contaminació generada pel trànsit rodat que afecta el barri barceloní i que és responsable de centenars de morts a l'any a la ciutat. Foto: Hannah Cahuépe.

Comunitat Directacoop

Contra el llenguatge binari, necessitem millorar

Redacció Directa

Vivim en societats racistes, sexistes, classistes, capacitistes i que discriminen determinats grups humans, dels quals formen part les nostres amistats, les nostres veïnes, les nostres companyes o nosaltres mateixes. De la mateixa manera que sabem que “quan una cosa no s’anomena, no existeix”, sabem que aquestes discriminacions no són fruit de la casualitat, que els idiomes també contenen elements que hem d’intentar eliminar si lluitem per un món més inclusiu.

A la DIRECTA creiem que hem de ser conscients que les usuàries de la llengua tenim, en primer lloc, la responsabilitat de reflexionar sobre la manera com ens expresseu. La manca de neutralitat del llenguatge ens empeny

a ser conscients del lloc des d’on ens comuniquem i a decidir com ho volem fer, perquè no necessitem només definir el nostre entorn sinó també desxifrar-lo. Els canvis en les nostres societats són constants i configuren una pluralitat que cada cop més abraça la seva diversitat i la seva complexitat, i el llibre d’estil de la DIRECTA no és una excepció: batega perquè, igual que la llengua, està viu.

Però a més de reflexionar-hi i de fer un esforç actiu per escoltar-nos i per entendre la manera com les persones i els col·lectius volem ser anomenades, creiem que és important que actuem amb coherència amb els nostres arguments. Per això, l’ús d’un llenguatge binari no pot recaure en

l’elisió d’aquesta responsabilitat com a comunicadores, sinó que hem de continuar qüestionant l’ús que en fem i esforçar-nos activament per trobar fórmules que lluiten contra les violències que exercim. A la redacció de la DIRECTA i a les nostres xarxes es generen debats sobre algunes de les solucions que impregnen de binarisme els textos que publiquem -entre altres violències-, i som conscients que, malauradament, encara tenim moltes mancances en aquest sentit.

Per tant, quan declarem que fem “periodisme per a la transformació social” cal que interioritzem que no podem permetre’ns estar còmodes. Vol dir que hem de garantir que seguim sent autocrítics i exigents amb nosaltres

mateixes per ser capaces de reflectir la diversitat que envolta les nostres vides. Volem construir un món més inclusiu, menys racista, menys masclista, menys classista, en el que totes tinguem des d’on fer-nos sentir i des d’on escoltar els altres, i volem que les que ens llegiu ens acompanyeu en aquest camí. Tant si sou dissidents del llenguatge sexista, com si sou *hooligans* de la diversitat geogràfica i de l’Alcover-Moll, com si esteu convençudes que és tan important fer-nos sentir com aprendre a escoltar-nos, us animeu escriure’ns, a qüestionar-nos, a ajudar-nos a confrontar els nostres privilegis, perquè és un exercici necessari per a garantir la salut lingüística de la DIRECTA.

**Agenda
Directa
2023**
12€

**Aconsegueix l'agenda del 2023
exclusiva per a subscriptores a la
botiga en línia:**
directa.cat/botiga-en-linia/

Portada d'Helga Ambak i disseny
de Diego Milvietnams
Impresa a Deskontrol.

Per a qualsevol dubte, podeu escriure
a directa@directa.cat

Una vida truncada als calabossos de Rubí

Ni els Mossos d'Esquadra ni la policia local van informar de la mort "sobtada" del jove Brian Rios ara fa tres mesos a les dependències de la policia catalana després de ser sedat al CAP Rubí-Mútua Terrassa. La família reclama que es faci justícia

Text: Jesús Rodríguez
Il·lustracions: Raúl Vélez

La matinada del 21 d'agost de 2022 va ser tràgica per a una família de Rubí (el Vallès Occidental), però no hi va haver cap condol oficial ni cap declaració institucional de l'alcalde, ni tan sols una nota informativa dels Mossos d'Esquadra o de la policia local. La notícia de la mort d'un jove sota custòdia policial als calabossos de Rubí mai no ha existit. Des d'aleshores, la parella i la mare del difunt Brian Rios, nascut a Colòmbia i de 28 anys, ho viuen en silenci i amb resignació, però sense deixar d'exigir justícia i reparació. Juliana Tapiero, parella de Rios, lamenta que "cap regidor de l'Ajuntament s'hagi posat en contacte amb mi, per interessar-se per la meua situació o demanar-me disculpes". Sandra Patrícia Andrade, mare del jove mort, reclama "que es faci justícia, que paguin pel que li van fer al meu fill; li van prendre la vida de la nit al dia".

La sensació de desemparament ha esdevingut en els últims anys la norma en els casos de persones mortes sota custòdia policial, sigui als calabossos de comissaries, presons o centres d'internament d'estrangers. Només cal recordar les vides truncades de Yassir El Younoussi (el Vendrell, 2013), Juan Pablo Torroija (Girona, 2012), Idrissa Diallo (Barcelona, 2012) o Mustapha El Marracki (Manresa, 2011), per citar-ne alguns exemples.

La família Rios-Andrade va celebrar un àpat poques hores abans del tràgic desenllaç. El funeral de Brian Rios es va finançar mitjançant una col·lecta popular / ARXIU

En l'atestat de la policia local es diu textualment que "el facultatiu mèdic que l'ha atès ha hagut de subministrar-li fins a tres dosis diferents de calmants"

Brian Rios, la seva mare Sandra, el seu padrastre, Juliana i els seus dos fills de 6 i 7 anys van celebrar el 20 d'agost un àpat familiar en el seu domicili situat en una urbanització als afores de Rubí. Segons relata la família, després de sopar, els dos homes van anar en cotxe a comprar cerveses al centre del municipi. Passaven els minuts i el jove no tornava al vehicle on l'esperava el padrastre, estacionat al carrer de Josep Serra. El conductor, després d'una llarga espera, es va dirigir de nou a

l'habitatge. Tapiero, temerosa de què havia pogut passar, el va acompanyar de nou fins a la rambleta de Joan Miró, on des de la distància va albirar el seu company Brian a l'aparcament de l'equipament municipal Rubí Forma, envoltat d'agents de la policia local.

Passaven cinc minuts de la mitjanit, segons s'especifica a les diligències del cas. Dos caporals i quatre agents van manifestar que "presentava un elevat estat d'embriaguesa", que portava a la mà "el coll d'una ampolla trencada" i que quan va veure arribar la seva dona "es va començar a comportar de forma agressiva i violenta" i va intentar agredir un agent "amb un bolígraf a manera de punyal". D'acord amb aquestes acusacions el van detenir pels presumptes delictes de resistència, amenaces, injúries, atemptat i manca de respecte i consideració a l'autoritat. Se'l van endur emmanillat fins a un cotxe patrulla i una caporala va dir a la parella de Rios que l'endemà passés per comissaria. Va ser l'última vegada que el veuria amb vida.

Els vehicles policials van arribar al centre d'atenció primària Rubí-Mútua Terrassa a les 00.24 h i les càmeres de videovigilància enregistraven el moment en el qual dos agents van fer entrar Brian emmanillat fins a la consulta. Altres tres policies els van seguir. 29 minuts més tard, a les 00.53 h s'observa la sortida de la comitiva policial. Pel que

es veu a les imatges, el detingut sembla estar adormit i va amb les mans emmanillades a l'esquena i lligat amb un cinturó de força a una cadira de rodes. Segons consta en l'informe mèdic, el pacient, a l'interior de la consulta, va estar sota custòdia policial i va presentar "agitació psicomotriu important, sent contingut durant l'anamnesi [conversa entre metge i pacient per recollir informació per a la diagnosi] per cinc agents".

Li van diagnosticar "abús d'alcohol continu, agitació i deliri agut" i li van subministrar els medicaments Midazolam i Sinogan, un sedant i un antipsicòtic, respectivament. En l'atestat de la policia local es diu textualment que "el facultatiu mèdic que l'ha atès ha hagut de subministrar-li fins a tres dosis diferents de calmant per via intramuscular, mentre que els agents amb TIP 1153, 1156 i 1169, en col·laboració i sota les indicacions del personal sanitari han hagut de contenir el detingut a la llitera fins que els calmants han fet efecte". Tot seguit, en el mateix document, relaten contradictòriament amb el que es veu a les imatges -el traslladen amb una cadira de rodes- que "per procedir al trasllat del detingut, a causa de l'estat de sedació al que havia estat sotmès pel personal sanitari, els agents han hagut de traslladar-lo en braços".

El cotxe patrulla amb el detingut va arribar al pàrquing de la comissaria dels Mossos d'Esquadra »

» de Rubí a la 1.00 h, però no és fins divuit minuts més tard que els agents de la policia local van traslladar Rios fins a l'interior de les dependències i el van col·locar sobre el matalàs del calabós. Allí van ser els mossos qui li van treure les manilles i li van girar el cos per posar-lo en posició lateral de seguretat per evitar que es pogués ofegar en cas de vòmit, en paraules de la Unitat Territorial d'Investigació Metropolitana Nord, que va elaborar un informe a partir del visionament de les càmeres dos dies després dels fets. En aquell document, però, hi ha dos elements que no es descriuen tal com apareixen en els atestats i informes mèdics originals: en comptes de tres dosis de calmants es parla de dues i es fa referència a la mort com a "natural/biològica" en substitució d'"indeterminada", que és com consta a l'informe medico-forense de l'aixecament del cadàver. A més, els Mossos d'Esquadra asseguren contundentment que l'esposa del jove, Juliana Tapiero, "no relata cap episodi de força, violència ni cap accident que pogués patir el senyor Brian Rios aquella nit des que va ser detingut fins al moment del seu traspàs". Malgrat aquesta afirmació dels Mossos, en el document de la declaració, Tapiero diu que va sentir com Rios cridava "m'estan fent menjar la gespa, m'estan fent menjar la gespa", en referència al moment que l'emmanillaven en posició de bocaterrosa.

Segons l'informe elaborat després del visionament de les imatges de les càmeres de seguretat, a partir de les 01.27 h cap policia va tornar a entrar a la cel·la. En les diferents rondes, els agents l'observen des de l'espill de la porta per copsar si continua dormint, fins que a les 4.10 h van obrir la porta i van comprovar que "no responia a estímuls". Diferents mossos d'esquadra van intentar reanimar-lo sense èxit, fins que hi va arribar un equip del SEM que també ho va provar infructuosament durant trenta minuts, fins al punt de subministrar-li quatre dosis d'adrenalina. El van donar per mort a les 04.58 h, quan el van cobrir amb una manta.

Trauma i periple d'una família

Abans del desenllaç tràgic, des de la comissaria havien notificat la detenció al torn d'ofici del Col·legi d'Advocats de Terrassa. Després, la lletrada Elisabet Garcia va rebre la notificació de la mort del detingut; ja no calia que es desplaçés per assistir-lo. "En casos com aquest, que espero que no es repeteixin mai més, el torn d'ofici s'hauria d'implicar en la investigació dels fets i de forma automàtica seguir també assistint la família del difunt, si així ho desitgen, per fer-los l'acompanyament legal oportú", manifesta Garcia, que en les setmanes següents a la mort va assessorar la família per sol·licitar ajudes als Serveis Socials. "Les persones d'assistència social m'han donat una ajuda alimentària per mitjà d'un bo mensual, i des de Càritas m'han ajudat a pagar una part del lloguer", detalla compungida l'esposa. "La policia hauria d'haver tingut algun gest. Ens van enfonsar, però sabem que nosaltres no el recuperarem plorant. A vegades tinc por de cometre una bogeria contra qui ho va fer, però sé que no ho faré perquè aquesta no és la solució", expressa amb dolor la mare del jove.

L'advocada Elisabet Garcia, que amb determinació veloç va aconseguir assegurar elements probatoris, com ara les imatges de les càmeres de videovigilància perquè el jutjat d'instrucció número 5

"Va morir en soledat, en absoluta soledat, només en companyia del personal del SEM", recorda Elisabet García, lletrada que porta el cas

de Rubí obrís una investigació dels fets, també va recomanar a la família que es posés en contacte amb el Centre de defensa dels drets humans Irídia, entitat que li ha fet acompanyament psicosocial. "En el cas de Brian i Juliana estem davant d'una mort sobtada, com un accident de trànsit. Has deixat a la persona el dia abans o fa unes hores i de cop i volta t'avisen que ha mort. És un xoc brutal. No és com una malaltia que t'ajuda a poc a poc a anar assimilant que la pèrdua potser arribarà", destaca Natàlia Abrego, psicòloga de l'entitat. "En un primer moment, la família no acaba de creure el que ha passat. Feia només dos mesos que havien arribat de Colòmbia. En casos així, cal captar necessitats emocionals, però també socials, connectar les famílies amb les parts més pragmàtiques del dia a dia", afegeix la psicòloga.

Tant Garcia com Abrego són molt crítiques amb el tracte que s'ha donat des de les institucions a la família de la víctima. "Cap administració pública ha mostrat la més mínima humanitat a l'hora de transmetre el condol a la família. Va morir en soledat, en absoluta soledat, només en companyia del personal del SEM", recorda la lletrada. "Quan són morts sota custòdia a la família no se li dona cap classe d'informació. La primera trucada és nefasta, els entreguen la roba i les pertinences en una bossa de brossa, moltes vegades se'ls dona una notícia d'aquest impacte en un passadís. Cap intimitat, gens de respecte, cap resposta a cap dubte que pugui tenir la família de què, com i quan ha passat", assevera la professional d'Irídia.

Suport de la direcció de l'escola

Juliana Tapiero, tot i la llosa emocional, assegura que "passi el que passi" ha de tirar endavant. Des de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya li van comunicar que l'autòpsia definitiva podria trigar entre dos i tres anys,

Dos mesos sense resposta de Mossos

Malgrat haver-ho sol·licitat al servei de comunicació dels Mossos d'Esquadra amb data de 27 de setembre de 2022, a l'hora de tancar l'edició d'aquest reportatge, encara no se'ns ha proporcionat la dada de quantes persones han mort sota custòdia policial en dependències dels Mossos d'Esquadra en els darrers anys. L'argument inicial per negar aquesta informació era que entre les persones mortes n'hi podia haver algunes que s'haguessin suïcidat i, en aquests casos, per protocol, mai n'informen. Des de la DIRECTA vam expressar la nostra disconformitat davant del servei de comunicació del Departament d'Interior i, després de diverses setmanes de correus electrònics sense resposta, ens van instar a presentar una petició d'informació a través del Portal de Transparència. Quinze dies més tard, la DIRECTA va demanar-los en quin termini preveien proporcionar les dades

i des d'Interior ens van redirigir de nou als Mossos d'Esquadra per a qualsevol aclariment. Finalment, van començar la DIRECTA a parlar amb la secretaria de relacions institucionals de la Direcció General de la Policia, on es va detallar que el termini per a la resposta era de trenta dies a partir del 3 de novembre, data que constava en l'entrada a registre de la petició per mitjà del Portal de Transparència. El síndic de greuges ha confirmat que el Departament d'Interior tampoc l'hi proporciona aquesta estadística anual, tot i tractar-se d'una institució que sota el mandat del Parlament de Catalunya fiscalitza el correcte funcionament de l'administració pública. Per contra, fonts de la Guàrdia Urbana de Barcelona sí que han respost les preguntes de la DIRECTA i han assegurat que no s'ha produït cap mort sota custòdia policial en dependències d'aquest cos, com a mínim, en els darrers deu anys.

però ella creu que "sí que hi va haver una actuació mèdica incorrecta i, com a mínim, s'hauria d'investigar". "He hagut d'assumir els deutes que teníem a Colòmbia treballant en un bar. Com que no podia pagar el menjador escolar dels dos nens, la primera setmana hi anava jo al migdia i els portava a un parc per donar-los a menjar, però una mestra ho va veure i al final la direcció va assumir la despesa del menjador fins que em donin la beca", recorda emocionada. "El funeral el vam haver de costejar amb donacions a través de les xarxes socials, perquè si no, em deien que posarien el cadàver a la fossa comuna", recorda amb malestar.

Abrego, d'Irídia, remarca que en un 99% dels casos que atenen de familiars de persones mortes a presons i comissaries es tracta de persones migrades, i considera que això acaba sent un agreujant "perquè tenen menys xarxa i menys capacitat per fer soroll i denunciar els fets. Se'nprofiten des de les institucions". En un dels atestats policials del cas de Brian Rios, el defineixen com a persona "d'ètnia sud-americana" i hi fan constar com "antecedents" la mateixa detenció durant la qual va acabar morint. "El mínim seria que les institucions derivessin les famílies de les víctimes a Serveis Socials. En aquest cas, des de l'administració no van fer res, tot s'ha fet gràcies a la perseverança de la seva advocada", conclou. ●

El risc de la sedació sense monitoratge

Qui determina el quan i el com s'efectua la sedació d'una persona sota custòdia policial és una de les preguntes que planen sobre el cas de la mort de Brian Rios. Algunes guies d'abordatge farmacològic del pacient "agitats" desaconsellen l'ús de benzodiazepines –que com el Midazolam, poden tenir efectes sedants, hipnòtics o ansiolítics– quan el pacient pateixi una intoxicació etílica, perquè "pot disminuir la resposta del centre respiratori" o de neurolèptics sedatius com la levomepromazina –component principal del Sinogan. Tot i això, diversos metges consultats asseguren que el seu ús és habitual en els serveis d'urgències, però recorden que el pacient sempre ha de quedar sota

supervisió mèdica per monitorar-lo i poder intervenir davant d'una reacció adversa. En el cas de Rios, els policies se'l van endur immediatament en una cadira de rodes, pocs minuts després de les punxades a la part superior de la natja esquerra. Fonts de l'Oficina de Comunicació del Departament de Salut consultades per la DIRECTA ens han remès als Mossos d'Esquadra, perquè "és competència seva l'atenció a les persones sota custòdia". S'han limitat a detallar que en el cas de pacients que requereixin "algun tipus de sedació per agitació psicomotriu, antídots per abús de drogues, etcètera, se'ls trasllada a un centre hospitalari per a la seva valoració final".

“

Khadija Abouobaida, “El que li va passar al meu germà és responsabilitat de l'Estat”

Marouane Abouobaida va néixer a Rabat l'any 1996. L'any 2019 va creuar l'estret de Gibraltar amb un grup de vint amics per arribar a territori espanyol. El van detenir i va ingressar al Centre d'Internament d'Estrangers de Sapadors (València). La versió oficial diu que es va suïcidar, però la família denuncia que va patir desatenció i que el jove no tenia cap raó per treure's la vida. La seva germana assegura que sense la component del racisme encara seria viu

Khadija Abouobaida i la seva mare Habiba amb fotos de Marouane, des del seu domicili a Rabat (el Marroc) / ARXIU

Mathías Rodríguez

Qui era en Marouane?

Vam nàixer i ens vam criar a Rabat (el Marroc). Venim d'un barri humil que es diu Regreg i que també és el nom d'un riu que passa per allí. Mon pare era conductor de taxi. Va morir el 2013, quan Marouane tenia 17 anys. Ma mare, Habiba, té ara 60 anys i treballa a casa. Marouane era el més menut de la família i l'únic xic amb quatre germanes. Li agradava l'esport i feia judo. Va fer el batxillerat i, amb la mort del nostre pare, va començar a sentir-se responsable de la família. Volia treballar per a guanyar-se la vida i ajudar a la mare, així que va començar a pensar a sortir del Marroc. Deia que algun dia es compraria un cotxe per a portar a la mare allà on ella volgués. Aquest era el seu somni.

Com comença la seua ruta migratòria?

Un any i mig abans d'anar-se'n ja havia començat a pensar en la ruta. Es va comprar un salvavides

i se l'emprovava dins de casa per a insinuar-nos que volia migrar. Quan se'n va anar no ens ho va dir. Vam saber que havia sortit amb més amics i que eren uns vint joves, tots del mateix barri. Ens va cridar des de dins del centre d'internament d'estrangers de València i ens va explicar que alguns havien estat deportats, mentre que a ell i altres nois els havien detingut i internat en aquell recinte policial, el centre de Sapadors a València. Des de dins estava en contacte amb nosaltres per videotrucada o per telèfon. Sempre ens deia que allí no estava bé, que no hi havia menjar suficient i que ho estava passant malament.

Com us assabenteu de la mort?

La policia mai ens va cridar. Tampoc les autoritats del CIE ni el consolat marroquí no ens van donar cap informació. Ens vam assabentar de la mort del meu germà pels seus companys del centre d'internament.

De fet, ell va morir un dilluns i nosaltres no ho sabem fins a l'endemà, quan ens van telefonar els seus companys per a comunicar-nos la notícia.

Sentiu que el racisme va ser un factor determinant?

Sí. Sempre ho he dit i sempre ho diré. El CIE era una presó per al meu germà, que no havia fet res per a estar allí i que l'única cosa que volia era buscar una vida millor. Tenia molts somnis i tota una vida al davant, però va tornar dins d'un taüt. El que li va passar al meu germà és responsabilitat de l'Estat. Quan vaig mirar el vídeo del suïcidi a les càmeres de seguretat, vaig confirmar que quan Marouane va caure a terra encara estava viu i ningú li va prestar l'assistència mèdica que podria haver-lo salvat.

Com valoreu la resposta de la justícia espanyola?

Ha estat molt frustrant. He sentit

humiliació i injustícia, com si la vida del meu germà no tingués el valor d'un ésser humà. Sent que no s'ha fet res per investigar el cas. Abans que passés tot això, tenia una altra visió d'Espanya i un altre pensament sobre Europa. Pensava que hi havia drets i que el meu germà hi podria trobar un treball digne i un futur. Després del que li va passar, em costa molt pronunciar el nom d'aquest país. Ara només vull justícia per a Marouane, perquè sent que encara no està bé. Quan hi hagi justícia, ell estarà bé.

“

Ana Sol Torroija, “El sistema t’ intenta fer dubtar del que va passar”

Juan Pablo Torroija moria el 28 de juliol de 2012 a l'hospital Josep Trueta de Girona. La família va conèixer la tràgica notícia gràcies a les informacions recollides pels seus amics: cap comunicació oficial per part de les autoritats. La versió oficial dels fets assegura que el 10 de juliol s'havia intentat suïcidar als calabossos de la policia local de Girona, quedant greument ferit. La seva germana, Ana Sol Torroija, sempre va creure que s'amagava informació i va aconseguir portar el cas a judici

Ana Sol Torroija amb una foto del seu germà. Actualment resideix a Buenos Aires (l'Argentina) / ARXIU

Jesús Rodríguez

Ara fa deu anys de la mort del teu germà. Com ho vius amb perspectiva?

Avui estic especialment sensible. He estat recordant coses, perquè el meu cervell havia volgut oblidar. Encara no he tancat la ferida, sobretot quan m'assabento que coses com aquesta continuen passant. Quan el meu germà va trobar el moviment okupa de Barcelona va trobar un lloc a la vida, perquè a l'Argentina la repressió era molt més dura. El van desallotjar d'on vivia al barri de Sant Andreu i va marxar cap a Girona, on va okupar una casa abandonada. El 10 de juliol de 2012 la meua mare truca al telèfon mòbil del meu germà i algú penja després de dir-li “no me jodas”. No vam saber res més durant dues llargues setmanes.

Com us n'assabenteu?

A nosaltres ningú ens informa, ni la policia, ni l'hospital, ni el consolat... Ens en vam assabentar perquè amics

i amigues van anar a l'hospital Josep Trueta i van reclamar informació. Aleshores apareix una nota de premsa dient que s'havia suïcidat. Descobrim moltíssimes irregularitats i opacitats: la primera autòpsia era d'un altre cadàver, mai em van entregar ni la roba, ni el passaport, ni el telèfon... El meu germà va estar quatre dies agonitzant sol al llit de l'hospital, mentre la mare de la seva filla i la seva filla de 8 anys estaven a Barcelona i no havien rebut cap informació. El van detenir el 10 de juliol i ens vam assabentar de tot el 28 de juliol.

Quina actitud va tenir la policia?

Jo mateixa vaig anar a la comissaria de la policia local setmanes més tard a buscar les seves pertinences i clarament em van maltractar. Sempre van ocultar informació i, quan els va interessar, van filtrar a la premsa un vídeo a partir del qual afirmaven que s'havia suïcidat. Vaig conèixer molts casos de la

mateixa comissaria on les persones maltractades eren colombianes, senegaleses o, com el meu germà, argentines. Sempre eren immigrants.

Vas veure voluntat d'investigar els fets?

Tinc la convicció que el meu germà mai s'hauria intentat suïcidar a una comissaria. Alguna cosa va passar abans de la seva mort i encara no ho sabem. Els policies i jutges estaven molt acomodats amb una forma de funcionar determinada i es van topar amb una família que volia arribar fins al final. Calen molts esforços i diners per batallar-ho, vam tenir la sort de trobar un gran advocat com Benet Salellas.

Què en penses del poder judicial?

El dia del judici ens van assegurar a mi i a la meua mare davant del jutge. Em va semblar molt fort i dolorós. Els meus pares van emmalaltir, jo estava embarassada i vaig perdre el fill durant el judici. Vaig veure tanta

fosc i maldat: per discriminació, per racisme. Era migrant, llatinoamericana, *sudaca*. Érem menys pel lloc on vam néixer, tot i que el meu germà era un noi de classe mitjana.

Quin consell li donaries a les famílies que es troben en la mateixa situació?

Que creguin en els seus familiars. T'intenten fer dubtar del que va passar. Que lluitin. El sistema el que fa és intentar-te esgotar mentalment i econòmicament. Vam haver de destinar tots els nostres estalvis en anar i venir d'Argentina durant tres anys. Ja no era pel meu germà, que ningú me'l tornaria, sinó perquè ningú més tornés a passar per aquesta situació. Sabíem que no guanyàriem el judici, però vam aconseguir que posessin càmeres a la comissaria, i van canviar alguns protocols. La sentència va ser ridícula: ho reconeixien tot, però sense penes de presó ni multes, ningú va assumir cap responsabilitat.

Una mort cada nou dies a les presons catalanes

Trenta-tres persones han mort als centres penitenciaris catalans des de principi d'any. Familiars, professionals de la psicologia i juristes denuncien desatenció i falta de transparència en els protocols

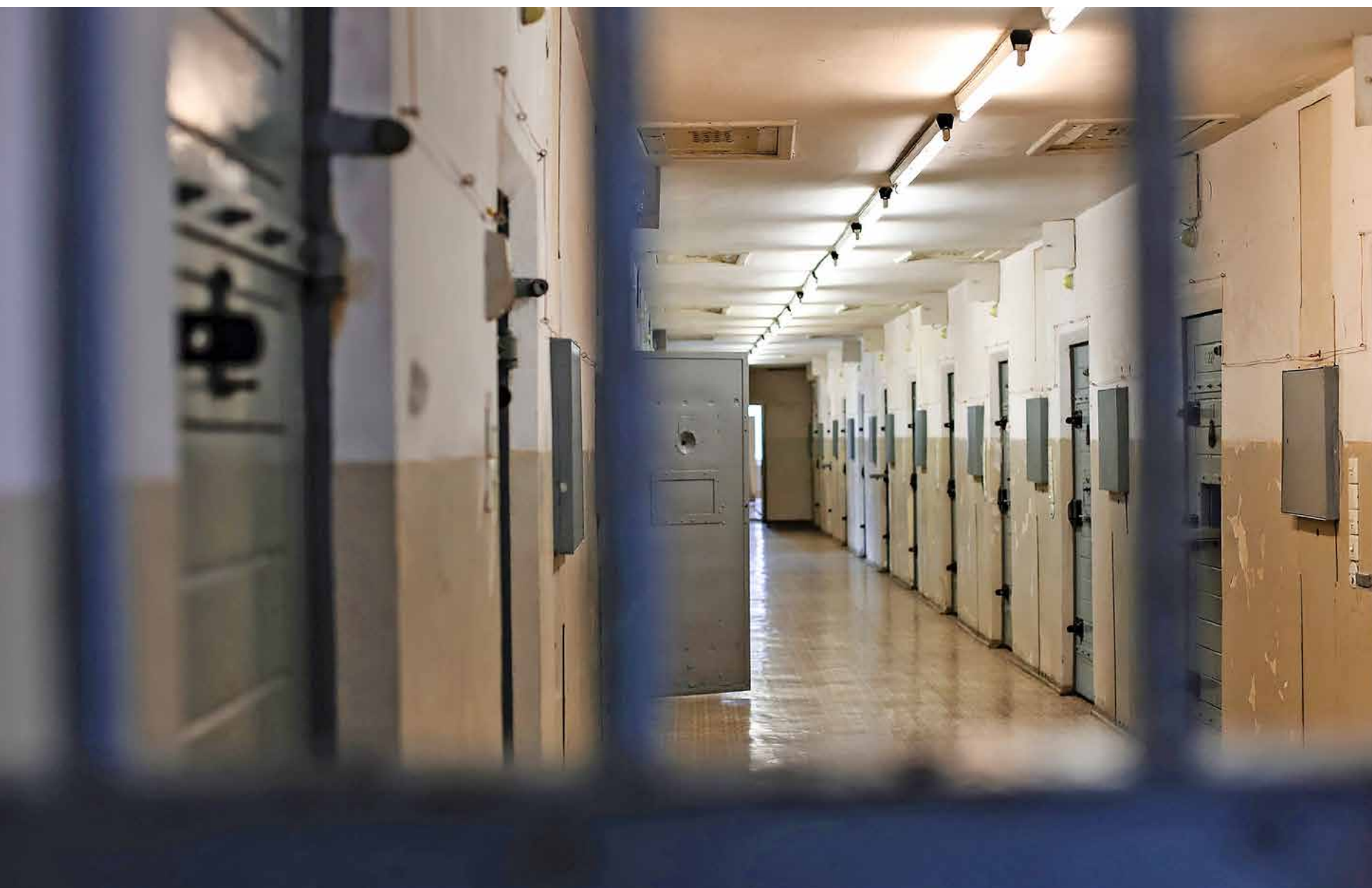
Vicent Almela

El dimarts 15 de novembre al matí Victoria Vera rebia la trucada d'una amiga, que li comunicava que el seu fill Víctor, de 27 anys i que es trobava en situació de presó preventiva a espera de judici, havia mort al mòdul 1 del centre penitenciarí Brians 2 la nit anterior. El marit de la seva amiga, privat de llibertat al mateix mòdul que el fill de Vera, havia vist com les ambulàncies entraven al recinte penitenciarí per emportar-se el cos al voltant de les onze de la nit. Entre les persones preses al centre s'havia fet córrer la veu que es tractava de Víctor. "El marit de la meva amiga li va trucar a primera hora per dir-li-ho, i ella em va trucar a mi. No m'ho podia creure". Vera va contactar amb el centre per demanar més informació i un funcionari li va indicar que acudís immediatament a la porta de la presó, sense donar-li cap detall més. Quan va arribar, dos funcionaris l'esperaven i la van fer entrar a una sala amb el director, Juan Carlos Navarro, una treballadora social i un metge. Allí li van comunicar que, efectivament, el seu fill estava mort i el seu cos ja havia sigut traslladat al dipòsit. "El dia anterior havia parlat amb ell per telèfon i em va dir que feia dos dies havia acabat de complir

una sanció en el Departament Especial de Règim Tancat (DERT) on, segons ell, alguns funcionaris l'havien pegat i l'havien lligat al llit, per després trucar a l'interfon de la cel·la d'aïllament de forma recurrent", explica Vera. Segons la versió de diverses persones preses al mateix mòdul amb les que ha pogut parlar Vera després dels fets, a l'hora de sopar del dia de la seva mort, el seu fill gairebé no es podia sostenir en peu i estava arrossegant-se pel menjador, com si estigués marejat. Tot i això, li van subministrar la medicació com cada nit i el van portar a la seva cel·la, que compartia amb un altre pres. En el recompte de la nit va aparèixer mort.

Tot i que en un primer moment no volien dir-li el motiu de la defunció fins que no sortís el resultat de l'autòpsia, finalment, el director li va comunicar que el seu fill havia mort de "sobredosi", sense especificar res més. "No entenia res. Sobredosi de què? Què li havien donat? El meu fill no estava bé psicològicament i tenia addiccions, i havia expressat en diferents ocasions que es volia llevar la vida. Si tothom va veure que durant el sopar no estava bé i coneixien la seva situació mental, per què no el van portar a la infermeria? El que necessitava el meu fill en aquell moment era un acompanyament psicològic i atenció mèdica, no que el deixessin tirat a la cel·la per deixar-lo morir com un gos", denuncia Vera. No entén per què des del centre no la van avisar de la mort del seu fill la mateixa nit. Segons li van comunicar des de direcció, no ho van fer per "un tema de protocol". "Sense deixar-me fer més preguntes sobre el que havia passat i en estat de xoc, em van oferir una

Dels 33 decessos als centres penitenciaris, dotze han sigut per suïcidi, vuit per sobredosi, set per malaltia i sis per causes encara desconegudes

pastilla per tranquil·litzar-me, em van entregar les pertinences del meu fill en bosses de brossa i em van acompanyar a la porta”.

Des del Centre de defensa dels drets humans Irídia fa temps que denuncien situacions com aquesta. De fet, l'entitat va mantenir una reunió amb l'administració penitenciària per sol·licitar l'aplicació urgent d'algunes recomanacions a l'hora de comunicar les morts, la necessitat de formar el personal per gestionar aquestes situacions, així com que des dels centres s'ofereixi un acompanyament psicoso-

cial a les famílies que estan vivint un procés de dol d'una persona que ha mort sota tutela de l'administració penitenciària. Tot i això, cap d'aquestes mesures s'ha acabat aplicant. “Continuen sense contemplar l'acompanyament psicològic i emocional com una necessitat. Ho acabem fent entitats com Irídia o les mateixes famílies. I si no tenen més familiars, doncs acaben passant el dol a soles”, explica la psicòloga i experta en acompanyament psicosocial de l'entitat, Natàlia Abrego.

Gràcia Amo, portaveu de l'associació de Famílies de Presos a Catalunya, coneix bé aquesta situació, perquè el seu fill va morir al mateix centre penitenciari, Brians 2, l'octubre de 2016. “En moments com aquest no et donen informació sobre el que ha passat ni tenen en compte com t'està afectant la pèrdua, només volen que marxis ràpidament i els deixes tranquils. En cas que vulguis saber més sobre el que ha passat i et puguis pagar un advocat, aquestes investigacions no acaben mai o s'acaben arxivant. És la història de sempre”. Segons Amo, la comunitat de famílies que formen part de l'associació juga un paper molt important en aquestes situacions. En el cas de Victoria Vera, per exemple, “des que va morir el seu fill hem estat molt a sobre, trucant-li cada dia per si necessitava alguna cosa, l'hem ajudat a organitzar l'enterrament i entre totes les altres famílies hem fet una col·lecta de diners”. Amo també considera que seria necessari que, com a mínim, des de l'administració es donés més informació a les famílies sobre el que ha passat i posessin a la seva disposició una psicòloga durant els primers dies: “És el mínim que podrien fer, els nostres fills han mort sota la seva tutela”.

Segons dades del Departament de Justícia, des d'inici de 2022 han mort a les presons catalanes 33 persones: dotze per suïcidi, vuit per sobredosi, set per malaltia i sis per causes encara desconegudes (“etiologia pendent”, com qualifiquen els informes). La DIRECTA no ha pogut tenir accés als documents ni als protocols de comunicació de defuncions als centres penitenciaris, perquè segons el Departament de Justícia, són “documents de treball intern” i són “confidencials”. En relació amb la manca d'informació a les famílies, argumenta que “existeixen unes limitacions procedimentals”, i que la investigació de la mort dependrà de la intervenció d'un jutge que obri diligències.

“Des de l'Observatori del Sistema Penal i Drets Humans de la UB (OSPDH) fa anys que hem dit a les administracions penitenciaris que en aquestes situacions caldria aplicar urgentment el Protocol de Minnesota, aprovat per les Nacions Unides en 2016”, indica el professor de Dret i director de l'OSPDH Iñaki Rivera. Aquest protocol marca exactament com s'haurien d'investigar les morts sota custòdia, entre d'altres, i com s'hauria de comunicar amb la família i capacitar al personal dels centres penitenciaris i als jutjats de vigilància per dur a terme aquesta tasca. “Pels casos que gestionem i el contacte amb les famílies sabem que la manca d'informació, investigació i la desatenció són un patró comú en aquestes situacions tan delicades. És inacceptable que si tenim aquest instrument a la nostra disposició per investigar i comunicar les morts sota tutela no l'estiguem utilitzant ja”, conclou. ●

Zerocalcare

novel·lista gràfic

“Les meves línies vermelles: res per als nazis, res per a la policia, res electoral”

Text i fotografia: Victor Serri

Una vida amb el llapis a la mà per acompanyar grups de punk, centres socials i moviments socials sense perdre la tendresa. Michele Rech (Arezzo, 1983), més conegut pel seu pseudònim artístic Zerocalcare, ha publicat més de vint novel·les gràfiques i una trentena d'històries breus on parla d'intimitat, de quotidianitat, de pors i de les seves amistats. A l'Estat espanyol, Reservoir Books ha traduït al castellà quatre dels seus llibres: *La profecia del Armadillo* (2016), *Kobane Calling* (2017), *Olvida mi nombre* (2019), i *Esqueletos* (2022). El 2021 es va aventurar en el món de les sèries d'animació, per escriure i produir *Cortar por la línea de puntos*, una història personal sobre la salut mental estrenada a Netflix. Parlem amb l'autor italià de la seva trajectòria, però també de les motivacions polítiques i les contradiccions que s'han presentat al llarg de la seva carrera.

Com comences a dibuixar còmics? Vaig començar com tothom, des de petit, dibuixant una mica. Després vaig començar a fer fanzins, alguna portada de discos de punk, però eren dibuixos que es quedaven en un cercle molt reduït de persones. La primera història que va sortir del gueto va ser la meua crònica de la contracimera del G8 de Gènova, del 2001. A l'època tenia 17 anys i acabava de tornar d'aquella experiència: un guarda forestal em va atonyinar. Durant una dècada vaig continuar fent dibuixos per qüestions polítiques, lligades als centres socials. Només en els últims deu anys he començat a fer-ho de manera comercial, publicant novel·les gràfiques en una editorial.

Sovint en els teus còmics parles de com, en la teua adolescència, et vas formar en els centres socials. Com hi vas arribar?

Vaig arribar als centres socials de Roma el 1998, el mateix any que es va suïcidar Maria Soledad Rosa a la presó. El seu cas fou important, perquè era una anarquista argentina que havia vingut a Itàlia, era membre del moviment okupa i començava a implicar-se a la lluita contra el projecte del tren d'alta velocitat (NO-TAV). Va ser acusada per l'Estat d'ecoterrorisme i això em va impactar molt. Però no va ser l'únic motiu. També, com que era punk, m'interessava l'escena musical i només podia escoltar aquella música als centres socials.

Com et van marcar a la teua vida?

A mi m'han donat molt. Partim del fet que al meu barri a Roma, Rebibbia, no hi ha res. No és un barri degradat, però no hi ha cap activitat social, ni espai per trobar-se, i si no fos pels centres soci-

als, no hi hauria hagut res més que l'església. Era l'únic lloc on podies veure una pel·lícula, anar a un concert, descobrir cultures diferents. A més, eren una fàbrica de contracultura, de generació d'imaginari alternatiu, tant polític com cultural. El rap, el hip-hop, el punk... a Itàlia s'han plasmat en aquests espais. I està clar que sense els centres socials jo no em dedicaria a això. Les meves primeres exposicions les vaig fer al CSOA Forte Prenestino, al seu festival Crack! Fumetti dirompenti. Allà també vaig militar molt de temps en la Radio Onda Rossa, on juntament amb un altre company vaig conduir la transmissió radiofònica *Maldestra*, en el qual analitzàvem l'extrema dreta a Europa i al món.

Com els veus actualment?

L'escenari ha canviat molt i ja no té la mateixa força. Les noves cultures juvenils, com el trap, no tenen els centres socials com a casa. Potser perquè les necessitats dels joves no es visibilitzen allà. Tot i això, són espais fonamentals pel que té a veure amb els serveis que poden oferir a la ciutadania. Roma és una ciutat que està agonitzant, i si no fos pels centres socials, per les escoles i les extraescolars que organitzen, els gimnasos populars o les activitats culturals, moltes persones estarien marginades.

Hi ha qui afirma que ets un dibuixant pacifista. Et reconeixes d'aquesta manera?

[Riu] No, no soc pacifista, vinc d'una cultura que odia els hippies. I mai he cregut en la no-violència. Per a mi, l'antifeixisme militant, la pràctica d'oposar-se físicament als feixistes, és un valor. Tanmateix, considero que la guerra no és una

solució per resoldre els conflictes internacionals, però això són figures d'un altre paner.

L'any 2018 vas publicar un relat breu titulat *Questa non è una partita a bocce* (Això no és una partida de petanca), per parlar de com es convidaven cada vegada més grups d'ultradreta a la televisió. Ara, Giorgia Meloni és la primera ministra d'Itàlia. Hi ha una relació entre ambdós fets?

En aquell moment parlava dels grupuscles de dreta radical que apareixien cada vegada més a la televisió italiana i es mostraven com interlocutors polítics acceptables. Ara, és cert que si l'extrema dreta de carrer està desapareixent, està en crisi, la que ha crescut és l'extrema dreta "aristocràtica". Meloni no té la necessitat de tenir una visibilitat en els mitjans de comunicació per ser "acceptable", perquè ja ho porta sent des de fa vint anys, d'ençà que va ser ministra. Hi ha, però, una diferència profunda amb la Lliga: els de Salvini són una extrema dreta amb els mateixos valors d'egoisme i xenofòbia, però no tenen un rerefons cultural profund. Ara, en canvi, parlem d'algú que ha arribat al poder amb vuitanta anys de cultura política al darrere, amb una formació no només de pensament, sinó també d'art i de cultura. Està clar que en l'àmbit econòmic no tindrem grans canvis, i tot es quedarà dins d'aquest corrent atlantista i neoliberal, però veurem que passarà en l'àmbit cultural.

***Kobane Calling* (2017) tracta de la teva experiència al Kurdistan. Per què vas decidir dibuixar-la?**

Vaig acabar al Kurdistan més per raons polítiques que per fer un còmic. D'ençà que Abdullah Öcalan va ser detingut a Itàlia, el 1998, els centres socials estan vinculats a la qüestió kurda. És en aquell

“

Roma és una ciutat que està agonitzant i si no fos per les activitats dels centres socials, moltes persones estarien marginades

moment que es van forjar els lligams entre la comunitat kurda a Itàlia i els anticapitalistes. Un lligam que s'ha mantingut al llarg dels anys. Vaig anar a Kobane la primera vegada el 2014 i després el 2015. Quan vaig arribar allà em vaig dir que no era metge, no era militar, no era res de res, i vaig fer l'única cosa que sabia fer: explicar-ho amb els còmics. Al final, a Itàlia, la cosa no ha anat malament, perquè se n'ha parlat molt, i després d'anys de silenci s'ha tornat a parlar de la qüestió kurda. A banda, ha permès aconseguir bastants fons per adquirir material sanitari. Justament, acaba de sortir el segon còmic que vaig fer amb una altra associació per continuar parlant del tema. Però

una cosa que no sé dir és quantes consciències he pogut sacsejar amb els còmics.

Què vol dir per a tu passar de dibuixar com a militància a fer-ho com una feina?

Hi ha contradiccions fisiològiques en el treball, perquè som una societat capitalista i tots els treballs tenen contradiccions. Si fas un treball públic, les teves contradiccions s'exposen a tot el món. Fent aquest canvi, he entrat en contacte amb mons que són antitètics als meus, com el dels mitjans de comunicació. M'he trobat en la situació que, en el mateix mitjà, a la pàgina quatre m'entrevisten per parlar de la meva feina i a la pàgina deu un periodista demana que empresonin els meus amics. O com el que va passar al Saló Internacional del Llibre de Torí del 2019, quan es va presentar l'editorial Altaforte, lligada al grup d'ultradreta de Casa Pound Italia. En aquell moment vaig decidir no anar-hi, perquè era la meua manera de ser coherent amb mi mateix dins de les contradiccions.

Com defineixes els teus límits?

En la novel·la gràfica *Macerie prime* (Bao Publishing, 2017) dic quines són les meves línies vermelles: res per als nazis, res per a la policia, res electoral. Cosa que així dita sembla fàcil, però amb l'escenari polític que tenim a Itàlia és extremadament complicada. Com que no hi ha moviments socials forts, si afirmes que no vols fer res electoral, et critiquen per no tenir la valentia de prendre partit. Però la política que sempre he fet és una pràctica que ve des de baix i que és diferent respecte la dinàmica institucional lligada al vot. I s'arriba a l'absurd que qui fa una proposta electoral, encara que no arribi ni a un representant, sembla més radical que tu. Això em treu de polleguera. A més, rebutjo tota la qüestió de la re-

presentació per se: si no hi ha cap lluita social per representar, al final, et representes a tu mateix.

Tanmateix, encara hi ha conflictes socials a Itàlia.

Cert, però es gestiona tot des de dalt cap a baix. Només queden algunes lluites històriques com la NO-TAV o el sindicalisme de base en el sector dels transportistes, que són els únics que han tingut aquesta capacitat d'organitzar-se. La resta no deixa de ser una opinió a les xarxes socials. I el pitjor és que totes les notícies que tenim sempre són des de dalt cap a baix: en sentit de repressió i de detencions. Ens falta la capacitat d'organitzar-nos en les necessitats dels conflictes socials que existeixen.

Com ha nascut la idea de *Cortar por la línea de puntos* (2022), la teva exitosa sèrie a Netflix? Quines contradiccions has tingut fent-la?

Vaig ser jo qui va decidir portar endavant un projecte d'animació. Però per fer-la bé no podia fer-ho a soles. Calien moltes eines, moltes hores i molts diners, i no m'ho podia plantejar mitjançant l'autoproducció. El tema és que qui té els diners per poder fer una sèrie d'animació o és Netflix o és la Rai, la televisió pública italiana. Però si volia fer una sèrie de dibuixos animats per la Rai, havia de ser un producte per nens, sense paraules, totalment pacífic, sense cap dels conflictes que volia explicar, i Netflix no m'ha prohibit res. Està clar que hi ha una contradicció, però tampoc és tan diferent de la contradicció d'entrar a formar part del sistema editorial mainstream. El tema és que jo m'he cansat de fer només còmics, també vull fer dibuixos animats, i per fer això ho he de fer a poc a poc. També amb la intenció de contar alguna història que per a mi és important, de la mateixa manera que ho vaig fer amb *Kobane*

A Roma, si vols ser una persona trista, has de ser capaç de riure de tu mateix abans que tots els altres per no patir assetjament

Calling: començar aproximant-me a gent, fer-li conèixer els meus personatges, trobar la manera que s'hi enganxin, i després poder dir alguna cosa disruptiva. La meua idea era fer un primer pas en aquella direcció.

En les teves novel·les, el personatge principal ets tu, però no ocupes la posició d'heroi i, sovint, ni apareixes a les vinyetes. És una qüestió de com et sents o una reflexió sobre la masculinitat hegemònica?

Primer de tot, vull dir amb molt de pudor que la qüestió de la masculinitat està lligada al fet que

els homes no ens podem adherir al model de masculinitat plenament perquè és un model opressiu per les dones, i això ens incomoda. Però només puc parlar plenament del que he viscut. I està clar que els meus personatges, això que explico, per a molts representa aquesta diferència d'encaix entre com se sent i el que haurien de representar en el món. Molts diuen que les noves generacions han superat aquesta qüestió, quan veuen que en el trap hi ha qui es pinta les ungles i es fa trenes amb colors, però jo no ho crec. No sé quan es tracta d'una qüestió estètica i no real, perquè no crec que els joves no tinguin actituds masclistes ni formes d'homofòbia. Es pot anar maquillat, però continuar sent homòfob.

En els teus còmics hi ha tot un conjunt de referències culturals, des de l'anime japonès fins a la música de les generacions nascudes als anys vuitanta. És això que ens apropa?

En part sí, sovint faig referències a records d'una determinada generació. Però a poc a poc vaig veure que no era tant el fet que tots haguéssim vist *Bola de Drac*, o *Sailor Moon*, sinó més el fet que tots teníem traumes i nusos irresolts. Havíem viscut aquesta manera de ser fràgil, insegur, o paranoic, perquè aquella manera de ser ens ajuntava molt més del que podia fer la mateixa referència generacional. Al final ens uneix quelcom més íntim que cultural.

La majoria de les teves històries són tristes, però plenes d'ironia i sarcasmes. Per què t'inspiren històries tristes, però hi fas broma? Perquè jo soc una persona trista [riu molt fort]. La qüestió és que a Roma si vols ser una persona trista, has de ser capaç de riure de tu mateix abans que de tots els altres. Si no, tothom t'assetjarà. És un mecanisme de supervivència. ●

a doble espai

Nosaltres, les joves i el nou cicle

Les joves haurien de jugar un paper clau en la regeneració de l'independentisme si vol construir un país que respongui a les necessitats de la població

Didac Amat

Membre de la junta directiva d'Òmnium Cultural

Als volts de l'any 2013, molt abans de l'esgotament de l'actual cicle independentista, Xavier Antich escrivia *La ciutat del dissens*. En aquest breu assaig sobre el concepte clàssic de *polis*, l'actual president d'Òmnium Cultural reflexionava entorn del "nosaltres" d'Emmanuel Lévinas. El filòsof lituà, jueu i presoner de guerra per l'horror nazifeixista, defensava que la paraula *nosaltres* només emergeix amb tota la seva força i legitimitat si s'entén que és una paraula composta per dos elements: *nos* i *altres*. L'alteritat, doncs, la comprensió del fet que la identitat col·lectiva és només possible en el marc de la diferència i la pluralitat, hauria de ser fonament imprescindible de qualsevol identitat democràtica.

Durant les últimes dècades, les esperances i militàncies de milers de persones i organitzacions han permès que les identitats plurals irrompessin de nou a l'escena pública i no es releguessin a la foscor de l'ostracisme. La incorporació del 50% de la població femenina al *nos-altres*, massa tardana i encara incompleta, n'és probablement el millor exemple. Per contra, la falta de reconeixement social i jurídic dels catalans que han nascut en altres latituds o la incorporació dels joves a la vida pública representen la capçalera d'una llarga llista de tasques pendents.

En ple segle XXI, doncs, la gestió de l'alteritat és un element crucial per la construcció d'un moviment polític madur i amb vocació transformadora. Amb l'esgotament del cicle polític posterior a l'1 d'Octubre, l'independentisme té l'oportunitat -i la necessitat- d'incorporar noves veus i sensibilitats no només en el relat, sinó també en els espais de reflexió del moviment.

Jo soc postolímpic. Un d'aquells que ens vam convertir en projecte de vida poc després que el Barça es coronés a Wembley el 1992. La meua generació ha construït la seva identitat juvenil en la intersecció entre dues catàstrofes i una esperança. Centrar-nos en la primera catàstrofe seria avorrir els lectors, conscients com són de les der-

rotes que han perseguit una generació socialitzada íntegrament entre els estralls de la pitjor crisi del capitalisme global. La precarietat on ens veiem abocats travessa tots els àmbits de la nostra vida material. L'atur juvenil, que supera en deu punts la mitjana de la Unió Europea, i la precarietat laboral, amb taxes de temporalitat que tripliquen la mitjana del país, redibuixen necessàriament les nostres expectatives. El somni realitzable dels boomers, l'emancipació i la construcció d'un futur planificat, és per a molts joves catalans un somni inabastable. En el millor dels casos, els lloguers inaccessibles ens expulsen dels barris, pobles

Incorporar el jovent als espais de reflexió de l'independentisme és un imperatiu estratègic

i ciutats que ens han vist créixer i on hem teixit les nostres relacions socials. Però la reubicació geogràfica és només l'excepció: el 80 % dels catalans i catalanes menors de 35 anys no es poden permetre l'emancipació perifèrica i continuen vivint a casa dels seus pares; i l'ús social de la llengua, la nostra millor aportació a la diversitat cultural del món, retrocedeix a marxes forçades amb cada atac de les institucions de l'Estat. No és estrany, doncs, que la manca d'un horitzó material i d'una expectativa de millora, unit al deteriorament de la nostra identitat col·lectiva, condueixi la població juvenil a liderar els rànquings de malalties de salut mental.

La segona catàstrofe, de menció obligatòria, és l'escenari climàtic al qual ens ha abocat la crema de combustibles fòssils. Les dades de les últimes dècades confirmen que Europa s'escalfa el doble de ràpid que la resta del planeta. Si algú encara manté l'esperança de conservar una economia

fòssil, l'empirisme fondrà de seguida les seves expectatives. Com ens recorden Vandana Shiva i Manfred Max-Neef, cap sistema econòmic és viable al marge dels serveis que l'hi presten els ecosistemes: el darrer informe de l'IPCC ja ens alerta que l'escenari climàtic al qual ens aboquem ens portarà a viure les nostres vides en un món socialment inestable. A tall d'exemple, cada grau d'escalfament global redueix entre un 6 % i un 3 % la producció mundial de blat i arròs, respectivament. Per a alguns joves, aquestes xifres suposaran

inflació. Per a 720 milions de persones d'altres latituds, la malnutrició i l'increment de la pobresa. A l'escenari que se'ns obre, doncs, d'un clima hostil a la vida, els i les joves haurem de continuar guanyant-nos cada mil·lèsima de benestar.

Aquest article, però, no vol ser un memorial de greuges. Tampoc una lletania trista de tot el que hauríem pogut ser i no serem. Vol ser una proposta. Perquè, com dèiem, som tant els fills i filles de dues catàstrofes com els de les millors esperances. L'escenari social que hem descrit i l'imperatiu biològic que ens va llegar Allende ens confirma la voluntat transformadora que tradicionalment acompanya les generacions més joves. La nostra ni ha estat ni n'és l'excepció.

Durant molts anys, hem estat convençuts que un país nou era possible i hem acompanyat el moviment en totes i cadascuna de les mobilitzacions per assolir-lo. Des de l'ocupació de la Universitat de Barcelona abans de l'1 d'Octubre fins a l'Aeroport, el tall de la Jonquera, les vagues generals o les protestes de plaça Urquinaona. No en va, la immensa majoria dels 4.000 represaliats per l'Estat són joves independentistes catalans. I és que durant anys, el moviment va ser capaç de dissenyar un projecte on la independència era una via per millorar la vida de la ciutadania. També, i sobretot, la de la població jove que ja hem vist que necessita urgentment reformes i esperances. Del 2018 ençà, però, la batalla estèril entre partits i el marc represiu imposat per l'Estat sembla haver-nos conduït a un escenari on la llibertat nacional ja no és un mitjà sinó una finalitat en si mateixa.

El resultat d'aquesta tendència és més que conegut per tots els joves independentistes: estem perdent companys i companyes de viatge. El 52 % dels joves han tornat a creure que el miratge de reformar l'Estat espanyol, tantes vegades intentat i sempre frustrat, és de nou realitzable.

És també per això que des d'Òmnium plantejem la necessitat urgent d'incorporar la joventut organitzada als espais de reflexió de l'independentisme. Podria ser un imperatiu històric, perquè hem demostrat ser un actor clau cada vegada que se'ns ha necessitat. Però és, sobretot, un imperatiu estratègic. Si l'independentisme vol ser un moviment atractiu, cal que torni a ser un independentisme rejuenit, un independentisme vinculat a les necessitats de la població. I és precisament la nostra recerca d'esperances, la nostra urgència per disposar del potencial d'un Estat nou que millori les nostres vides, el que pot fer retornar el moviment a una semàntica on la llibertat nacional deixi de ser un destí per convertir-se de nou en el mitjà de les nostres lluites quotidianes. Quan això passi, estigueu-ne segurs, podrem comptar de nou amb *nos-altres*. ●

pàgina oberta

La vida que fem créixer en les esquerdes del capital

La reapropiació de l'espai públic per part de les veïnes és la solució per fer front a la conversió de Barcelona en ciutat marca

Amàlia García i Fargas

Periodista

Vivim acostumades a l'hostilitat de Barcelona; vivim acostumades a la fredor de les ciutats del segle XXI. Caminem per carrers i travessem parcs i places aïllades en els nostres pensaments, mirant el mòbil o distretes amb un pòdcast que sona a través dels auriculars.

La nostra experiència de la ciutat ha quedat reduïda a un diàleg monòton entre espais privats i espais de trànsit. El que continuem anomenant "espai públic" se'ns ofereix gairebé exclusivament com un lloc de pas o de consum. De casa a la feina i de la feina a casa, un dia rere un altre. I a les tardes, si no estem gaire esgotades, una mica de bar o de gimnàs. En una societat que redueix la nostra existència a ser força de treball i de consum, les ciutats ens atrapen en una espiral de vida individualista.

Ens desplacem com fantasmes per una Barcelona sense espais comuns, de vida compartida, i la veritat és que ja n'estem fartes. Les terrasses dels bars engoleixen les voreres, els parcs tanquen a la nit, els bancs de les places són incòmodes, dissenyats perquè les persones sense accés a un habitatge no hi puguin dormir, i els comerços que ens envolten són cada cop més despersonalitzats.

El bar de la senyora Carmen és ara una pastisseria hipster caríssima que d'aquí a dos mesos passarà a ser la seu d'una immobiliària o una *concept store* de la qual ningú pot explicar-ne la utilitat, ni tan sols les propietàries. El mercat del barri està buit, han instal·lat un supermercat d'aquests on només pots comprar per internet, i ja no coneixes les veïnes perquè la meitat del teu bloc són pisos turístics. Ningú se saluda. Ningú es coneix.

Enfront d'aquesta realitat, al llibre *Ciutat Princesa* (Galàxia Gutenberg, 2018) Marina Garcés parla de l'okupació com "un gest contra la privatització de l'existència, l'existència de cada un de nosaltres, atacant el cor de la propietat privada". Reprenc aquestes paraules avui i reivindico l'okupació en un sentit genèric, en el seu significat més ampli.

Parlo de l'okupació que el grup de jubilades del barri porta a terme ca-

da matí quan peta la xerrada al parc i als bancs de la plaça, prenent el sol i jugant a la petanca. L'okupació que els infants porten a terme quan encara juguen a les places, quan corren i salten i, amb un cop de sort, colpegen amb la pilota una guiri desubicada que mira el Google Maps mentre no troba l'Airbnb que ha llogat per al cap de setmana.

Els possibles són gairebé infinits i penso que ja és hora que comencem a explorar-los. Agafem les cadires de càmping que tenim guardades a l'armari i baixem a prendre la fresca les tardes d'estiu al portal de casa, soles o acompanyades. A xerrar, a llegir, a jugar a cartes o simplement a deixar escórrer la vida entre els dits mentre contemplem les veïnes que passen.

Quedem amb les amistats per passejar, no només per prendre un cafè o una cervesa al bar de la cantonada. Dels solars abandonats fem-ne horts comunitaris i plantem flors als escocells que totes tenim davant de casa. Fem jornades i xerrades al carrer i habitem aquells espais del barri que, per sort, encara ens ofereixen

possibilitats d'oci que no impliquin consumir.

Anem als centres socials okupats a passar la tarda, a fer ioga, a practicar autodefensa o a aprendre castellà. I el cap de setmana que tinguem assemblea, quan sigui l'hora de dinar, traïem les taules a la plaça del davant i compartim un àpat aprofitant el sol i la tranquil·litat dels matins de dissabte.

En definitiva, construïm espais de vida. Reapropriem-nos d'aquests carrers inhòspits i transformem una ciutat cada cop més morta en un espai on valgui la pena viure. Enfrontem-nos de veritat contra la ciutat marca, la ciutat de l'especulació i la invasió turística, i enfortim els espais de suport mutu. Deixem, d'una vegada per totes, de ser còmplices de la Barcelona aparador, una Barcelona falsa que nega i esborra la memòria col·lectiva de les nostres lluites.

No ens equivoquem, no es tracta d'idealitzar una idea abstracta i nostàlgica de la comunitat tradicional. No reivindico cap arcàdia perduda als barris obrers del segle XX,

“

Deixem de ser còmplices de la Barcelona aparador que esborra la memòria de les nostres lluites

parlo de generar espais petits i reals a les esquerdes d'una ciutat fagocitada pel capital on conèixer-nos i compartir, on sentir-nos comunitat. Pot semblar romàntic o absurd, però des de les afectivitats que es generen en aquests espais de convivència poden sorgir resistències molt potents. Unes possibilitats que ara ens costa imaginar, aferrades com estem als nostres mons privats, algunes encegades pel privilegi i les altres ofegades en la precarietat. ●

Dues biòlogues
curen una
tortuga
recuperada
a la Fundació
CRAM
/ VÍCTOR SERRI

Recuperar la biodiversitat perduda

Entitats i col·lectius ambientalistes, animalistes i ecologistes treballen de manera autogestionada per recuperar i conservar espècies amenaçades o en perill d'extinció

Roger Jiménez

Les poblacions de fauna salvatge s'han reduït un 25 % en els darrers vint anys. Aquesta és la demolidora conclusió de l'Informe sobre l'Estat de la Natura a Catalunya, publicat l'any 2020 per més de quaranta entitats de referència en l'àmbit. Atribueixen la pèrdua de biodiversitat "al predomini d'un model socioeconòmic que intensifica l'obtenció de recursos en determinades àrees i n'abandona d'altres que havien estat utilitzades de manera més sostenible".

Malgrat la situació crítica, més de vuitanta entitats de conservació de la natura a Catalunya dediquen el seu esforç a la preservació dels hàbitats

i les espècies. Gràcies a la tasca del Grup de Natura Freixe i de l'entitat ambientalista Paisatges Vius, per exemple, s'ha pogut recuperar la llúdriga de la seva pràctica extinció a les Terres de l'Ebre i reintroduir-ne una altra desapareguda a la dècada de 1980: el xoriguer petit.

La confederació Ecologistes en Acció, per la seva banda, impulsa arreu de l'Estat espanyol més d'un centenar de propostes per fer front a la pèrdua de biodiversitat. Una d'elles és la renaturalització del tram final i la desembocadura del riu Francolí, que pretén "recuperar l'essència del riu, altament perjudicat per l'acció humana que ha acabat amb l'ecosistema fluvial, un dels hàbitats més

fràgils i amenaçats", segons Víctor Álvarez, coordinador del Grup Ecologista de Tarragona i les Terres de l'Ebre (GETE-EeA). Els objectius principals del projecte, presentat a les administracions i pendent de la seva execució per l'Ajuntament de Tarragona, són la recuperació del bosc de ribera, del cabal ecològic i de la fauna associada al sistema fluvial del Francolí.

Custòdia des dels marges

A l'illa de Mallorca, el Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa (GOB) ha participat en la declaració de fins a 57 refugis de fauna, propietats privades on no es permet la caça i on es poden repro- »

» duir espècies en perill d'extinció, com la milana o el milà reial, un ocell rapinyaire. Gairebé desapareguda de l'illa a començaments del segle XXI, s'ha anat recuperant i avui dia s'hi comptabilitzen uns 200 exemplars.

El coordinador de l'Àrea de Conservació del GOB, Toni Muñoz, també destaca la recuperació de la guàtlera o guatlla, una au catalogada com a vulnerable. Actualment, pot nidificar als esmentats refugis de fauna, territoris en custòdia impulsats des del GOB al marge de les administracions.

També per mitjà de contractes de custòdia, a les comarques catalanes de Ponent l'Associació Trenca gestiona espais agrícoles per protegir la biodiversitat en general i algunes espècies en particular, com la que dona nom al col·lectiu, un ocell passeriforme de vint centímetres de llargària en perill d'extinció a la península Ibèrica. A una finca privada del Segrià, el personal expert de l'organització conservacionista treballa des de fa deu anys per la recuperació d'aquesta au migratòria.

Malgrat les dificultats, un dels tècnics de custòdia de Trenca, José Guerra, valora positivament la feina feta fins ara: "Després d'extingir-se a la província d'Osca, fa deu anys, el Centre de Fauna de Vallcalent (el Segrià) ha esdevingut l'únic indret on cria aquesta espècie a tota la península". "Enguany hem alliberat 75 exemplars, però cal tenir en compte que aquesta espècie fa un viatge de més de 10.000 quilòmetres, una de les migracions més llargues de tots els ocells europeus, i en conseqüència hi ha una taxa de retorn molt baixa", afegeix Guerra.

La mateixa associació, constituïda l'any 1998 per conservar i recuperar la fauna autòctona, ha aconseguit juntament amb altres entitats reintroduir el vòltor negre a la reserva nacional de caça de Boumort, al Pallars Jussà. Desaparegut del Pirineu des de principis del segle XX, en l'actualitat compta amb una colònia estable d'entre seixanta i setanta individus. "Des del 2016 ja no cal alliberar-ne més per tal de garantir-ne la supervivència perquè ja hi ha fins a vint parelles que es reproduïxen", recalca la coordinadora de Trenca, Núria Vallverdú.

Recuperació d'ecosistemes

Als aiguamolls del Parc Natural de l'Albufera, concretament a l'àrea de reserva del Tancat de la Pipa, i a l'Espai Natural de la Marjal d'Almenara (la Plana Baixa), uns quilòmetres al nord de la de Sagunt,

l'organització valenciana Acció Ecològica-Agró desenvolupa diversos projectes de recuperació de flora i fauna. Dos d'aquests se centren en la recuperació del fartet -un peix endèmic de la península Ibèrica en perill d'extinció- i de la tortuga d'estany europea.

El tècnic ambiental de gestió de la reserva natural Tancat de la Pipa, Matthieu Lassalle, considera que la tasca a l'Albufera ha donat molt bons resultats: "La recuperació de la qualitat de l'aigua al Tancat de la Pipa ens permet, alhora, recuperar l'hàbitat i, de retruc, la biodiversitat perduda, en aquest cas amb la reintroducció de l'esmentada espècie de tortuga, desapareguda a principis del segle XX".

A la vall de Sant Daniel, al municipi de Girona, també es fan tasques de recuperació de la vegetació prò-

pia dels aiguamolls, amb la plantada de joncs i altres plantes endèmiques com el talictrè marítim o la ruda de mallada. Raúl Domínguez és tècnic del projecte de conservació i naturalització de les basses de Sant Daniel, impulsat per l'Associació Naturalistes de Girona, que té com a objectiu la millora de l'entorn natural de les tres basses temporals que es troben a la vall esmentada. "Pretenem augmentar la resiliència d'aquests espais que, en ser temporals, no tenen sempre aigua i que, per aquest motiu, acullen una sèrie d'espècies endèmiques en espais amb fluctuació de l'aigua i esdevenen un punt de reproducció d'amfibis, com les granotes verda i pintada, el gripau comú o la salamandra", especifica Domínguez, que afegeix que l'abandonament dels espais rurals i el can-

vi climàtic estan afectant aquests hàbitats, que s'omplen de sediments i perden capacitat per emmagatzemar aigua. "Si no fem res, és possible que desapareguin a llarg termini i es posi en perill la supervivència dels amfibis", alerta.

"Globalment, per evitar una major pèrdua de biodiversitat, és fonamental que la gent prengui consciència del problema de les espècies invasores", analitza Núria Valls, directora de projectes de l'Associació de Defensa i Estudi de la Fauna i Flora Autòctona

(ADEFFA). Des de la tasca local a la riera de Merlès, al Berguedà, aquesta organització vetlla per la conservació de la fauna i flora fluvial, com el cranc de riu autòcton.

Aquesta espècie s'ha vist greument afectada per la proliferació del cranc de riu vermell, introduït per l'ésser

El Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa ha participat en la declaració de fins a 57 refugis de fauna a les Illes

Desaparegut del Pirineu des del segle XX, el vòltor negre compta ara amb una colònia estable d'entre seixanta i setanta individus

Les dunes de Gavà (el Baix Llobregat) són un espai ric de biodiversitat que s'està defensant amb projectes ambientalistes i voluntariat / VICTOR SERRI

Un cranc de riu autòcton a la Riera de Merlès (Berguedà) / ARXIU

Una imatge del vultur negre en el seu entorn natural / MARC GÀLVEZ

humà, que és portador de l'afanomicosi, una malaltia mortal per als primers. Valls incideix en el fet que un dels objectius principals de l'associació és la restauració dels hàbitats del cranc de riu i d'altres espècies. Des dels terrenys de la Masia Camadoca, la seu d'ADEFFA, ha establert contractes de custòdia del territori per poder restaurar els esmentats hàbitats. Educació ambiental i voluntariat són, com a la major part de les entitats ambientalistes, els altres dos pilars de la seva feina.

Conscienciació voluntària
Al litoral del Baix Llobregat, una quarantena de persones convocades per la plataforma veïnal Salvem l'Olla del Rei va participar en la construcció d'una bassa per a amfibis, "els vertebrats més amenaçats del món per la

crisi de biodiversitat", segons expliquen Judith Siches i Ramon Sanahuja, membres d'aquesta plataforma ciutadana autogestionada. La Bassa de la Reineta pretén esdevenir un "petit espai amb aigües òptimes i de qualitat" per a la granota reineta i altres espècies d'amfibis.

Al Prat de Llobregat, a Fundació CRAM ha reintroduït més de 800 tortugues marines, malaltes o ferides des de l'any 1996

A la població veïna de Gavà, uns altres grups voluntaris dinamitzats per Les Agulles, la secció comarcal d'Ecològistes en Acció (EA), ha participat entre els anys 2011 i 2021 -el darrer en què l'Ajuntament va demanar el suport de l'esmentada entitat ecologista- en la restauració ambiental de les dunes de la platja de Gavà, molt alterades per la presència de plantes exòtiques invasores, segons Jaume Grau, biòleg i coordinador de Les Agulles-EA.
Ben a la vora, a la platja del Prat de Llobregat, té la seu la Fundació per la

Conservació i Recuperació d'Animals Marins (CRAM), entitat que des de l'any 1996 ha reintroduït més de 800 tortugues marines, malaltes o ferides per diferents causes, entre elles les xarxes de pescadors. "Cobrim tot el litoral català i comptem amb un equip tècnic preparat per donar assistència en qualsevol moment", explica Montse Pal, responsable de Comunicació de l'entitat.
"També tenim com a objectiu donar a conèixer al conjunt de la ciutadania quines són les principals amenaces de la fauna marina al mar Mediterrani i com podem contribuir a la seva conservació i recuperació". I continua: "fem molta feina de difusió entre les escoles i instituts i també rebem la visita de centenars de famílies". Pal, com Lassalle, Grau, Domínguez i altres veus expertes, coincideixen en el fet que cal conscienciar a la població en la conservació i recuperació global de la biodiversitat amb la seva implicació voluntària en petites accions locals. ●

La COP27 dispara el termòmetre repressiu a Egipte

La conferència de l'ONU ha quedat marcada per la manca d'avenços a l'hora d'afrontar frontalment la crisi climàtica i la repressió contundent de la dissidència de l'estat amfitrió

Marc Español
El Caire

La cimera de l'ONU pel canvi climàtic que ha tingut lloc a la localitat egípcia de Sharm al-Sheikh des de principis de novembre va concloure el dia 20 amb un regust agredolç. El gran i inesperat èxit que es van apuntar els equips negociadors dels gairebé 200 països que van participar en la COP27, va ser l'establiment d'un fons destinat a donar suport a les nacions del Sud Global per fer front als desastres vinculats al canvi climàtic.

La qüestió de les reparacions per als països en desenvolupament, que sovint són els més afectats per catàstrofes mediambientals associades als efectes adversos del canvi climàtic -malgrat haver-hi contribuït només de forma marginal-, era un dels temes més importants i espinosos a sobre de la taula de negociacions. Des de diverses nacions del Sud Global s'ha estat pressionant des de fa dècades perquè els països rics i industrialitzats assumeixin la responsabilitat que tenen sobre aquest fenomen

i els compensin per pèrdues econòmiques i danys materials. Però els estats del Nord havien bloquejat sistemàticament la idea per evitar fer-se'n responsables, sobretot legalment. Ara, els signataris hauran de donar forma al fons i tractar punts delicats com quins països hi han de contribuir i quins seran elegibles com a receptors.

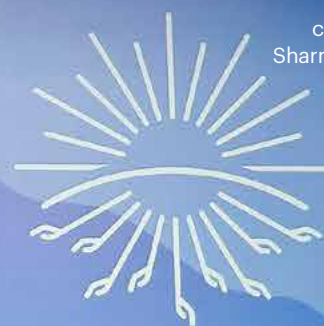
Sense mesures preventives

L'altra cara de la moneda, però, és que no s'ha aconseguit cap progrés col·lectiu encaminat a evitar que les temperatures globals augmentin 1,5 graus per damunt dels nivells preindustrials, que és l'escenari ideal que es va plantejar en els famosos Acords de París el 2015. Mentre els equips negociadors es reunien a Sharm al-Sheikh, el 2022 les temperatures del planeta ja han augmentat 1,1 graus sobre els valors preindustrials, i al ritme d'emissions actuals el món s'encamina a un escalfament d'entre 2,1 i 2,9 graus a finals de segle, molt per sobre del llindar a partir del qual es considera que el risc de catàstro-

United Nations
Climate Change

COP27
SHARM EL-SHEIKH
EGYPT 2022

Una de les
taules de
la cimera
celebrada a
Sharm al Seikh/
ARXIU

fes mediambientals també s'incrementarà de forma molt significativa.

El gran escull en aquest front encara són els combustibles fòssils i la negativa frontal de països productors i exportadors de petroli i de gas natural, com les petromonarquies del golf Pèrsic i Egipte, a comprometre's a eliminar de forma gradual la seva explotació. La Unió Europea va ser un dels actors que més va pressionar en aquesta direcció, malgrat ser un dels principals consumidors mundials d'aquests combustibles contaminants.

El regust amarg que ha deixat la cimera ve provocat sobretot perquè el fons de compensació és un mecanisme de justícia per fer front a les conseqüències del canvi climàtic, mentre que comprometre's a no sobrepassar els 1,5 graus d'escalfament global adreça part de les causes. "Un fons per a pèrdues i danys

és essencial, però no és una resposta si la crisi climàtica elimina del mapa un petit estat insular o converteix tot un país africà en desert. El món encara necessita un salt de gegant en l'ambició climàtica", va assenyalar el secretari general de l'ONU, António

Guterres, en concloure la trobada.

Amfitrió discutit

Més enllà del resultat de les anteriors negociacions, la cimera d'enguany a Egipte ha estat igualment marcada per la situació al país amfitrió. En els mesos previs a l'inici de la cita, activistes i organitzacions de drets humans van estar redoblant els

esforços per denunciar les greus condicions en matèria de drets humans sota les quals tindria lloc la conferència. En aquest sentit, Egipte és un país amb un llarg historial de violacions de drets humans, restriccions draconianes a la societat civil i persecució

sistemàtica de les veus crítiques. Una posició que ha realçat les crides a vincular la lluita per la justícia climàtica amb la lluita per les llibertats polítiques, el respecte als drets humans i la defensa d'un espai cívic obert.

Fent-se ressò d'aquestes preocupacions, un grup d'expertes de l'ONU va expressar la seva inquietud a principis d'octubre per les restriccions a la societat civil d'Egipte abans de la COP27. També van demanar al Caire que garantís la seguretat i la plena participació de tots els segments de la societat civil, malgrat els anys de repressió sostinguda amb la utilització de la seguretat com a pretext per soscavar el seu dret a participar en afers públics.

El grup d'expertes va assenyalar que les principals preocupacions de la societat civil giraven entorn de la falta d'informació i transparència so-

bre els criteris d'acreditació per a les ONG egípcies, i un augment coordinat de les tarifes de les habitacions d'hotel que va posar en risc l'accessibilitat a la COP27, sobretot de participants arribades dels països del Sud Global. També restriccions indegu-

des a la llibertat de reunió fora de la seu de la cimera, i endarreriments injustificats en la concessió de visats a participants arribats de l'estranger.

Un altre dels elements que més crítiques va generar va ser que la cimera tingués lloc a Sharm al-Sheikh, una localitat tradicionalment enfocada al turisme de masses que

es troba al sud de la militaritzada península del Sinaí, molt lluny dels grans centres urbans d'Egipte i de molt difícil accés per a la majoria de la població tant per qüestions d'accessibilitat com de seguretat. De fet, Sharm al-Sheikh fa dècades que »

**El gran escull
pels avanços és
la negativa de
països productors
de petroli i de gas
a comprometre's
a eliminar la
seva explotació**

**Les autoritats
egípcies han
detingut més de
800 persones
arran d'una crida
a manifestar-se
mentre el país
acollia la cimera**

Mona Seik, germana del presoner polític Alaa Abd el-Fattah, durant una protesta a Londres / ROB PINNEY

» és el lloc preferit de les autoritats egípcies per acollir aquest tipus de cimera, perquè els permet projectar una imatge de lideratge i d'estabilitat.

Els dies i setmanes prèvies a l'inici de la COP27, a més, els preparatius de les autoritats van anar adquirint aspectes orwel·lians. Per exemple, es van equipar 500 taxis de la ciutat hoste de la cimera amb càmeres fabricades per una empresa vinculada a l'exèrcit egipci que enregistraven imatge i so i que connectaven amb un centre de seguretat. I l'aplicació mòbil oficial de la trobada requeria introduir dades com el número de telèfon, el passaport i donar permís per accedir a informació delicada com la ubicació, la càmera i les imatges. Durant les dues setmanes que va durar la conferència també hi va haver un ampli desplegament policial.

Malgrat els riscos, diverses organitzacions independents de la societat civil van decidir aprofitar l'atenció internacional que es dirigia a Egipte per formar una coalició específica centrada a emfasitzar la necessitat de vincular justícia climàtica i llibertats polítiques, demanar una COP27 inclusiva i exigir la llibertat de totes les preses polítiques del país i el final de la repressió. Una de les seves accions va ser una petició, que incloïa les anteriors demandes, que van

Durant la cimera, s'han intensificat els controls i les mesures de seguretat / ARXIU

signar més de 300 organitzacions i mil persones a títol individual, entre elles activistes de renom com Greta Thunberg i Naomi Klein.

La figura que va acabar encarnant aquesta conjunció entre justícia climàtica i llibertats polítiques va ser la de l'activista i escriptor egipci-britànic Alaa Abd el-Fattah, icona de la revolució del 2011 a Egipte i avui el pres polític de major perfil al país i un dels intel·lectuals més prestigiosos del món àrab. Coincidint amb l'inici de la COP27, Abd el-Fattah, que ja portava des de l'abril en vaga de fam, va deixar d'ingerir aigua, la qual cosa va disparar la preocupació pel seu estat de salut, dins i fora d'Egipte.

Tot i que finalment va anunciar, una setmana més tard, que havia decidit trencar la vaga després d'haver-se trobat a prop de la mort, la incertesa que van marcar els dies que va durar l'acció i la pressió de base van portar a líders polítics com el primer ministre britànic, Rishi Sunak, el canceller alemany, Olaf Scholz, i els presidents dels Estats Units, Joe Biden, i de l'Estat francès, Emmanuel Macron, a adreçar el seu cas -sense èxit- amb les autoritats egípcies.

Cop a les llibertats polítiques

"Tenim una gran oportunitat que Alaa estigui fora de perill, i això és només gràcies a l'atenció que rebem i a la solidaritat que hem tingut la sort d'aconseguir. Però recordem que hi ha molts casos com aquest, i que tots mereixen solidaritat. Tota aquesta gent ha de ser alliberada", va dir la germana de l'activista, Sanaa Seif, en una roda de premsa fa poc. "La meva esperança no està en els polítics; la meva esperança està en la solidaritat", va afegir.

Ara que ha acabat la cimera, i a causa del notable impacte que ha tingut la campanya llençada pels grups independents de la societat civil egípcia, es tem que es pugui produir una escalada de represàlies contra les veus que han criticat en els darrers mesos l'història d'Egipte en matèria mediambiental i de drets humans. I la situació no convida a l'optimisme. Des de l'1 d'octubre fins al final de la COP27, en el marc d'una campanya nacional d'arrestos llençada arran d'una difusa crida a manifestar-se mentre el país acollia la cimera, les autoritats han detingut més de 800 persones, segons un recompte elaborat per la Comissió Egípcia pels Drets i les Llibertats al qual ha accedit la DIRECTA. Per ara, només quatre han estat alliberades, diverses continuen desaparegudes i, la resta, entre reixes. ●

Publicitat

25N

Dia Internacional per
a l'Eliminació de la Violència
vers les Dones

900 900 120

Contra les violències
masclistes t'escoltem

INSISTIRIES
UNA VEGADA
I UNA ALTRA

DESPRÉS
QUE T'HAGIN
DIT NO?

Doncs en el sexe
això encara passa

Per una nova cultura del consentiment
#SíAlConsentiment

 Generalitat
de Catalunya

L'EMERGÈNCIA CLIMÀTICA I EL DEUTE OFEGUEN LES PETITES ILLES-ESTAT

La tebiesa que mostren els països del Nord Global en la lluita contra l'emergència climàtica condemna petits estats a endeutar-se per poder sobreviure

L'anàlisi de Iolanda Fresnillo i Ilaria Crotti

Membres d'Eurodad, plataforma europea que treballa per la justícia econòmica

La manca d'ambició i compromís dels països rics a la COP27 ha tornat a condemnar el món -i en particular les comunitats del Sud Global- a un col·lapse ambiental, econòmic i humà. Tot i que s'han fet alguns anuncis rellevants sobre les compensacions, obrint la porta a finançar els danys i pèrdues dels impactes del canvi climàtic, no hi ha hagut cap avenç substancial en el compromís per reduir les emissions en el nord global, ni en l'acord d'un nou objectiu que proporcionï un finançament climàtic suficient per als països del Sud Global. I sense els recursos adequats els països d'Àfrica subsahariana, per exemple, es veuran obligats a augmentar el seu deute en 1 bilió de dòlars durant la dècada vinent. Enguany, els vincles entre l'emergència climàtica i l'endeutament han tingut cert protagonisme a la COP27. I és que els països del Sud Global, que pateixen els pitjors impactes del canvi climàtic, no tenen més remei que endeutar-se per fer-hi front. La inversió en transició energètica i en infraestructures per adaptar-se al nou context ambiental també es finança amb més deute. Alhora, els països que més han contribuït a l'emergència climàtica no compleixen amb els compromisos de finançament als països del sud, i l'ajuda que ofereixen és majoritàriament en forma de préstecs.

La situació és encara més greu als països catalogats per l'ONU com a estats insulars en desenvolupament (SIDS per les seves sigles en anglès), un grup de 38 països dispersos pels oceans del Sud Global. Estats com les Maldives, Cap Verd o Belize que, més enllà de la imatge paradisiàca que ofereixen, es troben en un risc constant per les seves debilitats es-

El deute públic va créixer als estats insulars petits més d'un 17% el 2020, enfront del 9% de mitjana dels països del sud

tructurals: mida petita i aïllament, poca diversitat de recursos, manca de diversificació econòmica i, sobretot, l'exposició a esdeveniments climàtics adversos. Aquests factors, juntament amb la crisi de la covid-19 o l'actual dinàmica inflacionària, estan a més generant una creixent tendència a problemes de deute públic.

El deute públic va créixer als SIDS més d'un 17% el 2020, enfront del 9% de mitjana dels països del Sud, perquè el xoc de la covid-19 es va finançar amb més deute. L'FMI va passar de prestar programes a tres SIDS a prestar-ne a vint entre 2020 i 2021. Com a resultat, vuit de cada deu SIDS es troben en una situació crítica de deute públic. Els alts nivells d'endeutament fan que molts governs adoptin polítiques d'austeritat per prioritzar pagar el seu deute, en molts casos, seguint les indicacions de l'FMI. És escandalós que països com Belize, Cap Verd, la República Dominicana, Jamaica i les Maldives destinin entre el 20% i

el 40% dels seus ingressos públics a pagar als seus creditors externs.

La meitat del finançament climàtic per als SIDS el 2017-2018 va ser en forma de préstecs. Mentre que tots els SIDS junts només van rebre 1.500 milions de dòlars estatunidencs en finançament pel clima entre el 2016 i el 2020, durant el mateix període van pagar més de 26.600 milions de dòlars als seus creditors externs, prop de divuit vegades més. Caldrà veure si el nou objectiu global de finançament climàtic, que s'acordarà el 2024, s'ajustarà a les necessitats d'aquests petits països insulars.

El sistema financer internacional no ofereix opcions per resoldre problemes que genera el cercle viciós entre deute i emergència climàtica als SIDS, però la societat civil reclama una reforma de l'arquitectura financera internacional. Aquesta reforma hauria d'abordar la necessitat d'un nou mecanisme multilateral per a la resolució de crisis de deute, no dominat pels creditors. Però també la cancel·lació incondicional del deute per als països més vulnerables a l'emergència climàtica i altres estats que ho necessitin; finançament climàtic suficient, addicional i lliure de deute per a la mitigació, adaptació i finançament per fer front a pèrdues i danys; i un mecanisme automàtic per aturar els pagaments del deute davant dels impactes de fenòmens climàtics extrems. Però, sobretot, una resposta justa a les múltiples crisis dels SIDS hauria de començar amb el reconeixement del deute climàtic, ecològic, social i històric que els països occidentals tenen amb les comunitats del Sud Global i respondre als impactes del canvi climàtic amb reparacions a les regions més afectades. ●

/ ELEPTRIC

Literatura basca perduda en la traducció al català

La relació entre les lletres basques i catalanes dista molt d'estar normalitzada, sobretot a Catalunya, on poques editorials aposten per traduir literatura basca

Gorka Bereziartua Mitxelena

Si fem cas del tòpic, es podria dir que hi ha força afinitat entre el poble català i el basc. Que s'agraden, vaja. Les típiques basques que entren a un centre social autogestionat català i se senten com a casa. Les típiques catalanes que, ídem, a la inversa. Mitjançant vacances, manifestacions, ponts festius o carreres universitàries, la basca és una espècie força coneguda a Catalunya. Les xarxes socials se'n fan ressò: "T'estimo, borratxo que cantava la puta cançó basca de l'ocell sota el meu balcó a les 4 am", deia un dels millors tuits de l'any passat.

Suposant que aquesta afinitat és real, hom podria pensar que també hi hauria d'haver certa afinitat cultural. I que, per exemple, les obres literàries més representatives en èuscar s'haurien de traduir al català amb certa normalitat. Fins i tot, posades a imaginar, que podrien tenir una bona acollida del públic catalanoparlant. Però no és així. O si més no, l'equació no és tan senzilla. Hi ha dades que criden l'atenció, per a qui vulgui veure el got mig ple. Per exemple, que després del cas-

tellà, el català és la segona llengua a la qual es tradueixen més llibres originals en èuscar, per davant del francès -que parlen majoritàriament els més de 300.000 habitants del País Basc a l'Estat francès- o de l'anglès. També és cert que mai a la història s'ha traduït tanta literatura com ara de l'èuscar al català. Però darrere d'aquestes frases que poden quedar molt bé en un titular, hi ha altres dades que evocuen un got mig buit: durant la dècada del 2010 s'han traduït cinc llibres a l'any com a molt, una quantitat força modesta.

Dels tòpics als números

Aritz Galarraga Lopetegi (Hondarribia, 1980) ha analitzat la relació entre les dues literatures en la seva tesi doctoral *La literatura basca traduïda al català (1982-2020)*, que va defensar el mes de març a la Universitat Autònoma de Barcelona. El »

» treball és una feina molt valuosa per confirmar o desmentir “algunes idees que estan flotant a l’aire” –com l’esmentada afinitat– partint de dades reals. “Rasant una mica es veu de seguida que, en l’interval analitzat a la tesi, del 1982 al 2020 –que equival al de les traduccions contemporànies–, es van traduir de l’euscar al català 58 llibres destinats al públic adult. En un interval semblant, del 1975 al 2006, es van traduir 3.282 obres en prosa –i només en prosa– de l’anglès, 1.110 del francès i 706 de l’alemany”, explica Galarraga. Per dir-ho d’alguna manera, la balança d’importacions entre les dues llengües no és equilibrada: “El català és la segona llengua de traducció per a la literatura basca; en canvi, traduir el basc no està entre les prioritats del sistema literari català”.

L’investigador i escriptor establert a Barcelona ha analitzat les causes d’aquest fenomen i ha destacat que traduir llibres en euscar a altres idiomes és una iniciativa relativament nova: “El sistema literari basc, molt lògicament al meu entendre, va prioritzar traduir a l’euscar literatures d’altres països durant els anys vuitanta i noranta i va començar a fer el recorregut invers després. És més, diria que la traducció de la literatura basca a altres idiomes és encara una mica incipient”. Afegeix Galarraga que els agents bascos mostren “bastanta timidesa” en aquest sentit, perquè la traducció de cara a l’exterior “encara està lluny de ser prioritària i estructural”.

Un camí obert per Bernardo Atxaga

Una altra de les coses que destaca la tesi és que els ponts entre les dues literatures no han estat directes. “El sistema literari espanyol ha tingut molt de pes en alguns casos”, segons Galarraga. Això va provocar que, durant molts anys, el vol amb destinació a les llibreries catalanes fes escala a Barajas. L’univers del castellà ha tingut –i continua tenint– molta força legitimadora i, com a conseqüència, “les literatures que per al sistema espanyol són ‘perifèriques’ han tingut un únic representant visible”. En el cas basc, aquest escriptor que representa tota una literatura ha estat, sens dubte, Bernardo Atxaga.

L’autor nascut a Asteasu és el més traduït al català, amb dotze obres per a adults en total. El camí emprès el 1990 amb *Obabakoak* (Edicions B) va continuar gairebé vint anys fins que es va publicar *Set cases a França* (Alfaguara) el 2009. “Durant aquest període, moltes vegades, els llibres d’Atxaga eren els únics que es traduïen. A la dècada dels noranta, per exemple, van ser un total de nou, sis dels quals eren d’Atxaga”. Fins i tot hi va haver apostes importants, com la de l’editorial La Magrana, que va crear la “Biblioteca Bernardo Atxaga” amb intenció de traduir totes les seves obres, la qual cosa indica la posició que ocupava l’autor de *L’home sol* en el sistema literari català durant aquella època. Per desgràcia, la col·lecció va desaparèixer a causa de problemes econòmics de l’editorial –que, finament, va ser absorbida per RBA– i des de llavors no hi ha hagut cap experiència semblant.

Hi ha dades que evocuen un got mig buit: en la dècada del 2010 s’han traduït, com a molt, cinc llibres de l’euscar al català cada any, una quantitat força modesta

/ ELEPTRIC

La investigació de Galarraga també reflecteix un canvi de tendència que s’ha produït durant la darrera dècada: “Des del 2009 no s’ha traduït res d’Atxaga”, explica. “Però la seva producció literària no s’ha interromput, és més, ha publicat llibres destacables com *Nevadako egunak* (Pamiela, 2013) o *Etxeak eta hilobiak* (Pamiela, 2019). Són llibres que sí que s’han traduït al castellà, en una editorial important com Alfaguara. Tot i això, no estan en català”. Sembla que les lletres catalanes han omplert amb altres escriptors el buit que ha deixat el fet de no traduir Atxaga i han format una “representació més coral”. En paraules de Galarraga, “una de les coses més interessants que s’ha produït a la literatura basca en els últims anys, sense cap mena de dubte, és l’aparició cada cop més constant d’escriptores; i les traduccions al català també ho han reflectit, portant llibres d’Eider Rodriguez, Uxue Apaolaza o Katixa Agirre”.

Ponts dinamitats

Per tant, pot ser que les traduccions dels darrers anys ofereixin una fotografia més panoràmica de les lletres basques. Però hi continua havent absències força sorprenents. Hi ha escriptores que estan infrarepresentades, com Koldo Izagirre, del qual només se’n poden llegir dos llibres –la novel·la *Jo també haguera volgut cridar Germinall!* (Virus, 2006) i el llibre de relats *Que vol foc, Mr. Churchill?* (Lleonard Muntaner, 2018)– o Arantxa Urretabizkaia, amb una única novel·la traduïda fa quatre dècades –*Per què me nut?* (Edicions del Mall, 1982)–, i d’altres que no hi són ni tan sols

representades, tot i ser vaixells insígnia de la literatura basca, com Ramón Saizarbitoria, Itxaro Borda o Anjel Lertxundi.

Hi ha factors de caràcter pròpiament literari que poden explicar aquestes absències, però analitzant què ha passat amb les traduccions de Joseba Sarrionandia -un altre escriptor fonamental de la literatura basca-, Galarraga també ha assenyalat una altra classe de motius. Sarrionandia ha escrit la major part de la seva obra a l'exili, després d'escapolir-se de la presó de Martutene (Sant Sebastià) on complia condemna, acusat de ser membre d'ETA -l'escriptor va ser torturat per la Guàrdia Civil quan el van detenir, segons va relatar ell mateix al diari *Egin* el 1980. "El primer llibre que li van traduir al català, *Narracions*, es va publicar el 1986, tres anys després que l'original", explica Galarraga, "però després han passat més de 25 anys sense que publicuessin cap llibre seu aquí. Va tornar a ser traduït el 2012 i des de llavors se n'han traduït dos llibres més, sempre a l'editorial Pol·len".

Entre aquests dos anys, 1986 i 2012, van passar moltes coses. Una d'elles és molt important per entendre les relacions entre el País Basc i Catalunya: el 19 de juny de 1987, ETA va matar 21 persones al supermercat Hipercor de Barcelona, en va ferir 45 més i va provocar un terratrèmol tant en la societat basca com en la catalana. "Va ser un punt a part quant a la percepció del basc pels catalans", explica Galarraga. Nou dies abans d'aquella bomba, a les eleccions europees, Herri Batasuna havia aconseguit gairebé 40.000 vots a Catalunya. Tot aquest suport, evidentment, va quedar fulminat amb l'atemptat, que va ser durament criticat fins i tot pel moviment independentista ca-

Amb esdeveniments com la fi d'ETA, el qüestionament de la Transició o el procés català, sembla que algunes sensibilitats polítiques als dos països s'han tornat a acostar

talà. La relació entre certs sectors bascos i catalans havia estat molt fluida durant la dictadura de Franco i també durant els primers anys posteriors a la implantació del règim del 78, però després d'Hipercor es va esquarterar. El "canvi de percepció" sobre el conflicte basc que es va produir a la societat catalana durant els anys posteriors "va afectar de ple la figura de Joseba Sarrionandia i, per tant, també la seva obra", segons Galarraga.

Hi ha una política de traducció?

Durant la darrera dècada, amb esdeveniments com la fi d'ETA, el qüestionament de la Cultura de la Transició o el procés independentista català, sembla que algunes sensibilitats polítiques als dos països s'han tornat a acostar, amb tots els matisos que es puguin fer sobre aquesta afirmació. Aquesta tendència ha coincidit amb la creació a la Comunitat Autònoma Basca de l'Etxepare Institutua -l'homòleg basc de l'Institut Ramon Llull-, que ha ajudat a fer que es tradueixin més llibres al català. Determinar si ha ajudat molt o no és un altre tema: "Es pot afirmar que des que Etxepare Institutua va sorgir el 2010, les traduccions del basc a altres idiomes han començat a tenir algun tipus d'estructuració, mentre que abans no en tenien", explica Galarraga. "Però, de la mateixa manera, si tenim en compte tot el que s'ha publicat des de la primera traducció al català subvencionada per Etxepare el 2012, un total de 24 llibres, podem veure que només nou han rebut alguna ajuda econòmica d'aquesta institució i, per tant, quinze més, la majoria, no han tingut cap classe d'ajuda. Això fa entendre que, encara que Etxepare Institutua ha portat una mínima sistematització per traduir literatura basca, encara avui, pel que fa al català, la literatura basca pren altres vies per poder ser traduïda".

El millor exponent d'aquestes altres vies, remarca l'investigador, és l'editorial Pol·len, un projecte cooperatiu que publica llibres amb la mirada posada a fomentar el pensament crític. El 2013 va publicar *Som com moros dins la boira?* de Joseba Sarrionandia, un assaig que es podria considerar l'obra culminant de l'escriptor en aquest gènere i que va rebre el Premi Euskadi el 2011 -no sense polèmica: el govern Basc comandat per Patxi López (PSE), va decidir retenir l'import econòmic que corresponia a l'escriptor fins que "regularitzés la seva situació davant de la justícia". Des de llavors Pol·len ha traduït diversos llibres al català. El darrer, aquest mateix any: *Quan els focs s'encenen*, un llibre de poemes de Mikel Soto que s'ha publicat en edició bilingüe.

"Encara que l'editorial tingui un lloc una mica perifèric al sistema literari català, el gran esforç que estan fent per donar a conèixer la literatura basca mereix un reconeixement", en opinió de Galarraga. I és que, a manca de polítiques de traducció una mica més consistentes, una literatura com la basca necessita aliances com les que ha trobat a Pol·len. I també, sens dubte, implantar una moratòria internacional de deu anys a la punyetera cançó de l'ocell, que ja és hora que aquesta gent ens conegui altres facetes. ●

malalletra

Primer amor

El relat de Maria Llerena Bastida

Era finals de juny perquè havíem acabat l'escola i era el vespre just abans de la nit de Sant Joan perquè hi havia molta llum. I llavors, una nena amb un ris molt ros que duia un carro ple de rocs que feia catacric-catacroc va passar rabent pel carrer major i ho va fer tan de pressa que no la va veure ningú excepte jo. I ho sé perquè jo vaig veure-la a ella i vaig veure els ulls de la gent del carrer i eren uns ulls que no havien vist res.

I ho sé perquè havia agafat un tamboret i havia tret el cap per la finestra. I és que jo tenia les cames curtes i sempre m'havia de posar un tamboret per arribar als llocs. I tots em deien Albertet camacurt quan pujava al tamboret, però a mi m'era igual perquè potser les meves cames curtes no servien per arribar a la finestra, però eren unes cames àgils, amb uns pèls suaus i, a vegades, tenien ferides amb crosta que es podia arrencar, i m'encantava arrencar la crosta.

I la vaig veure, des del tamboret la vaig veure. Corria tan de pressa i feia tant d'enrenou amb tots aquells rocs, catacric-catacroc, que vaig pensar que amb aquella pressa i aquell soroll només podia estar anant a fer una cosa: la foguera. I jo em moria de ganes de veure la foguera! I quan vaig demanar a la mama i al papa de baixar a la plaça a veure-la i em van dir que sí, vaig sortir disparat escales avall. Un esglaó rere l'altre, de dos en dos, de tres en tres, de quatre en quatre, de cent en cent, perquè ja sabia contar fins a cent!

I en arribar a la plaça, se'm va parar el cor. Hi havia una foguera altíssima. I rere la foguera, una lluna grossa i plena. I entre flama i lluna, la nena del ris ros amb el carro ple de rocs que feia catacric-catacroc. Era la nena amb els rínxols més llargs que havia vist mai. Portava un tros de panxa una mica enlaire, i tenia una panxa i un melic rodons com una pruna. Una panxa de pruna. I unes mans robustes per agafar rocs i llenya. I unes ulleres que tenien la forma del cul d'un got petit. I ens vam fer bons amics perquè va venir a jugar amb mi i em va dir que es deia Gina, i jo li vaig dir que jo em deia Albertet-camacurt i ella em va dir que volia ser la Gina-ris-ros-catacric-catacroc. I així va ser.

/ OLGA MOLLÀ

Aquella nit, la Gina em va ensenyar a saltar la foguera perquè era la millor saltadora de fogueres de totes les saltadores de fogueres de la plaça. I l'endemà -quina sort!-, la mama va perdre una moneda del portamonedes i jo la vaig trobar i vaig anar a buscar la Gina-ris-ros-catacric-catacroc. La vaig veure fent cua a la paradeta de gelats de la fira. Em va deixar colar i amb la seva monedeta i amb la meva monedeta vam comprar un gelat de llimona groga com els seus rínxols i un de xocolata.

Després, mig de puntetes, ens van deixar pujar a la roda. Era tan grossa... Era grossíssima! Era una roda que feia un catacric-catacroc com el catacric-catacroc de milers de rocs junts. I nosaltres érem minúsculs, un puntet de pols. Ens vam enlairar cap al cel, just a tocar de les estrelles, i allà enmig vaig mirar la galta tova de la Gina i crec que li vaig fer un petó. Un petó d'amor. Dels petons d'amor que es fan els amics que s'estimen. Dels amics que ho seran per sempre. Perquè jo ho sabia, que seríem amics per sempre més. Perquè el cor em bategava d'una manera especial: em bategava fort i carnós i content. Era un cor fent-se amic d'un altre cor.

I la Gina-ris-ros-catacric-catacroc em va abraçar i em va donar la mà i em va mirar i em va dir: "Albertet-camacurt, no vull tornar a casa". I jo li vaig dir que ens podíem escapar. Que viatjaríem pel cel, que aquella nit soparíem nata i mores i que li deixaria la meva bicicleta, i que ella em podria ensenyar a fer trampes a la xarranca. I la vaig mirar, i li vaig dir que tenia moltes pigues. I ella em va dir que sabia on podíem robar cireres. I l'endemà vam tornar a quedar. I l'altre. I l'endemà de l'altre. I no vam deixar de veure'ns mai més. Vam créixer junts: ella va veure com es van allargar les meves cames curtes i jo com se li van caragolar i descaragolar els rínxols. I em va arrencar les crostes i jo li vaig arrencar a ella.

I un dia, la panxa de pruna de la Gina es va convertir en una panxa grossa de lluna. De lluna plena. I a dins, hi va créixer un cigró. I jo, cada nit, mirava la panxa camallarga que dormia al meu costat i pensava que potser, allà, algun dia també hi veuria créixer una llavor. I que cigró-catacric-catacroc i llavor-camallarga-camacurta podrien arrencar-se les crostes tota la vida.

Com ho fèiem la Gina i jo. ●

resseny

Amb tots els sentits

Aisha Seck

Si amb la novel·la *Atrapa la llebre*, Lana Bastašić ens convidava a viatjar per l'atmosfera balcànica de la mà de la joventut adulta que hi havia crescut durant els anys noranta, amb la compilació de relats *Dents de llet* ho torna a fer, però aquest cop a través de la veu de la infància d'aquella mateixa generació.

Decidim acceptar la invitació, agafem fort aquestes mans petites per no perdre'ns cap detall i iniciem aquest viatge.

Llegim el títol del llibre i ens evoca a la imatge edulcorada que acostumem a tenir de la infantesa, tot i que de seguida podem notar com un aire fred de crua realitat està a punt d'esclatar-nos a la cara per trencar amb aquest mite de la felicitat i la innocència que envolta els nostres primers anys de vida.

Inspirem fort aquest aire abans d'obrir el llibre, per endinsar-nos en aquest mar d'emocions que emergeixen de cada una de les dotze històries -dures i tendres a parts iguals- que omplen aquestes pàgines. Històries de família i d'amistats veïnals, de presó domèstica. Històries de progenitors absents, de ma-

nera física o mental, de persones adultes que encarnen l'autoritat. Històries que ens expliquen la història del que significa fer-se gran a entorns tacats d'hostilitat.

Assaborim la incommo-dat, sentim un petit sacsejament amb cada vivència relatada amb un llenguatge senzill, propi dels infants que la protagonitzen. Cada història desperta una inquietud dins nostre, una negació interna a acceptar la por, la vergonya, l'esperança, la soledat, l'eufòria, la culpa o el sentiment d'incomprensió d'aquestes persones.

Escoltem la veu de cadascun d'aquests personatges, que no es presenten amb nom propi, però que ens porten a imaginar persones d'edats primerenques amb vivències personals que mereixen ser contades, desdibuixant així l'homogeneïtzació de la infància i fent valdre la seva visió del món. Aquestes pàgines ens fan de mirall, regalant-nos el reflex dels nostres petits jo, dels que sovint oblidem tot el que sentien.

Palpem entre línies les cicatrius d'una guerra, la violència d'una societat patriarcal, la

NARRATIVA
Dents de llet
Lana Bastašić
Traducció: Pau Sanchis Ferrer
Edicions del Periscopi, 2022
162 pàgines

falta de cures, la traïció de la confiança que l'infant disposa en la persona adulta per sobreviure. I entenem que tot això ens comença a travessar molt abans que comencin a créixer les dents definitives.

Intuïm així, a mesura que arribem al final del llibre, un clam de la infantesa, un crit al món adult per recordar-nos que quan som persones petites sentim i captem la realitat del nostre voltant de la mateixa manera que ho fem un cop entrem a la categoria d'adultes i que, potser, simplement cal traçar un pont comunicatiu amb la infància per fer sentir -amb i en tots els sentits- les veus que la societat adultcentrista ha silenciada.

La mirada valenta

Sergio D'Asensio

La problemàtica ambiental i ecològica del Líban propiciada per una comunitat internacional negada i equidistant amb el conflicte és el fil amb el qual arrenca *Costa Brava, Líbano*. Una pel·lícula que amb aquest tema nacional com a eix central i rerefons de la història mostra un drama social i familiar en una societat libanesa peculiar i heterogènia.

La direcció de Mounia Akl, amb participació catalana en el guió i la producció, té com a punt fort la seva coralitat actoral i temàtica, juntament amb un guió sòlid i un

fort missatge ideològic però també social i vital, amb una mirada imparcial que fuig del pensament imperant. La presentació complexa i amb moltes arestes de la família i els conflictes personals i socials deixen entreveure unes trames humanes complexes i creïbles.

La pel·lícula ens permet veure i entendre de manera breu i concisa els problemes socioculturals i econòmics de la societat libanesa. El millor del film és la valentia, la llibertat i l'ull crític de la directora, deixant de banda tota la possible autocensura imposada.

CINEMA
Costa Brava, Líbano
Any: 2021
Direcció: Mounia Akl
Guió: Mounia Akl
Clara Roquet
Duració: 106 min

LA DESKOMUNAL

COOP

Menú del dia
de dilluns a divendres
de 13:00 h a 15:30 h
Reserves a 93 119 06 92
ladeskomunal.coop

ger

ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA

C/del PI 25.Ribes.(Garraf).Països Catalans
08810.Tlf:93 896 12 00.ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

Collectiu Ronda

Defensem tots els teus drets
www.cronda.coop
T. 932682199

En comú, fem camí

Fes-te'n sòcia per 50€ a l'any

LA REPARTIDORA

Llibreria associativa · Espai Editorial · Pensament crític

C/Reverend Rafael Tramoyeres 8, Benimaclet (València) larepartidora.org

Genís Domínguez,
membre de la
plataforma
Eixample respira

Es va veure interpel·lat per l'activisme quan va començar a portar els seus fills a l'escola. Les criatures van al centre Xirinacs, al carrer d'Entença de Barcelona que, amb quatre carrils de circulació és una mena d'autopista urbana. "Em vaig començar a preocupar per l'entorn. És on passen la major part del seu dia", explica. Domínguez es va sumar a Eixample respira, una plataforma veïnal apartidista que es va crear l'any 2019 arran de la preocupació del veïnat per la mala qualitat de l'aire, els nivells de soroll, la seguretat viària i l'alta ocupació de l'espai públic per part dels vehicles privats a l'Eixample barceloní. "El nostre focus no és el canvi climàtic, que també ens importa, sinó sobretot l'impacte en la salut. Tenim problemes simplement per viure on vivim". D'ençà que es va crear la plataforma, han participat en diverses mobilitzacions i participen en moviments com la Revolta Escolar, que reclama una pacificació efectiva dels entorns dels centres educatius, més segura i amb menys contaminació i soroll.

"A Barcelona és vital implantar el peatge urbà"

Mariana Cantero

Quines propostes teniu per millorar la qualitat de l'aire a la ciutat de Barcelona?

De cara a les eleccions municipals, estem preparant algunes mesures que esperem que els partits polítics facin seves, enfocades a desincentivar l'ús del vehicle privat a la ciutat. Seria interessant que s'implanti un peatge urbà, una mesura fonamental de la qual hem fet una proposta tècnica amb altres entitats. A més, s'haurien d'estendre les zones 30 i evitar de manera efectiva que les motos estacionin a la vorera i ocupin l'espai dels vianants. S'ha d'invertir la prioritat a la ciutat i treure importància al vehicle privat per donar pas als vianants per fer la ciutat saludable, però també per justícia. Ara mateix, el repartiment d'espai públic és injust: l'espai que es destina als vehicles privats (no només per circular, sinó també per estacionar) és molt més gran que el que tenim els vianants, el transport públic i les bicicletes.

Us centreu en mesures d'àmbit local...

Sí, perquè pensem que les mesures més efectives són les que es poden prendre a l'àmbit local: si fem que no passin cotxes per un carrer, la qualitat de vida i la salut del veïnat d'aquell carrer millorarà. Portem cinquanta o seixanta anys patint els impactes de la contaminació en la salut. Mor molta gent cada dia per la contaminació directa dels vehicles que circulen per la ciutat. Aquest any moriran 1.300 persones a causa del trànsit de la ciutat de Barcelona. A escala de l'àrea metropolitana, l'Agència de sa-

lut pública de Barcelona calcula que seran unes 3.000 persones.

Falta valentia política a l'hora de posar en pràctica mesures que desincentivin l'ús del transport privat?

Sí. Falta valentia perquè fa molts anys que se sap quin impacte té en la salut la contaminació que generen els vehicles. Hi ha lleis que estableixen límits legals que fa molts anys que no es compleixen a Barcelona. I hi ha molts motius pels quals els polítics haurien de ser valents, no només la salut o l'espai públic, sinó també per complir amb la normativa. S'estan fent moltes actuacions per fer aquest canvi, però no són prou ambicioses per ser eficaces i continuem amb nivells de contaminació per sobre dels límits legals.

Quina valoració feu de l'actual govern municipal?

Des de l'actual govern se'ns explica que [la contaminació] és un tema que té a veure amb la velocitat a la qual circulen els vehicles. Nosaltres pensem que s'ha de solucionar aviat; ells, que s'ha d'anar a poc a poc. Això té un cost en qualitat de vida i en la salut de les persones. No acceptem que s'hagi d'anar a poc a poc per solucionar un problema que causa tantes víctimes. No només el govern municipal, sinó altres partits tampoc no estan demanant fer més. A les escoles, per exemple, el programa que va plantejar l'Ajuntament, d'entrada, estava molt bé. Però el que ens hem trobat és que s'ha fet realment on no és molest per al vehicle privat. ●

"Fa cinquanta anys que mor molta gent per la contaminació directa dels vehicles que circulen per la ciutat"